Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● № 65 (9561). ● 1989 йил 4 апрель ● сешанба ● Баҳоси 3 тийин.

М. С. ГОРБАЧЕВнинг КУБАГА САФАРИ

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. С. Горбачев Куба Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, Куба республикаси давлат кенгаши ва Министрлар Советининг раиси Фидель Кастро Руснинг таклифига биноан 2 апрель куни расмий дўстлик визити билан Москвадан Гаванага жўнаб кетди. Кейинчалик у Буюк Британия раҳбариятининг таклифига биноан расмий визит билан шу мамлакатга боради. М. С. Горбачев Кубага бора туриб Ирландиянинг Шэннон аэропортида қисқа вақт тўхтаб ўтади, бу ерда олий даражадаги Совет-Ирландия учрашуви бўлади.

М. С. Горбачевнинг сафарида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри Э. А. Шеварднадзе, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети секретари А. Н. Яковлев, СССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари В. М. Каменцев унга ҳамроҳлик қилмоқдалар.

Аэродромда М. С. Горбачевни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолари Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев. В. А. Медведев, Н. И. Рижков, Н. Н. Слюньков, В. М. Чебриков, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидатлар А. П. Бирюкова, А. В. Власов, А. И. Лукьянов, Ю. Д. Маслюков, Г. П. Разумовский, Н. В. Тализин, Д. Т. Язов, КПСС Марказий Комитетининг секретари О. Д. Бакланов ва бошқа ўртоқлар кузатиб қолдилар.

Кузатиб қолувчилар орасида Буюк Британиянинг СССРдаги элчиси Р. Брейтвейт, Кубанинг СССРдаги муваққат ишлар вакили Р. Мирабаль ва Ирландиянинг СССРдаги муваққат ишлар вакили Д. Макинвар бор эдилар.

* * *

Шу куни М. С. Горбачев Шэннонга келди. Ирландия республикаси ва Совет Иттифоқининг давлат байроқлари билан безатилган аэропортда М. С. Горбачевни рафиқаси билан ва унга ҳамроҳлик қилаётган кишиларни Ирландия Бош министри Ч. Хохи, Бош министр ўринбосари, Ташқи ишлар министри Б. Ленихан, Молия министри А. Рейнольдс, Туризм ва транспорт министри Ж. Уилсон, ҳукуматнинг бошқа аъзолари, Ирландиянинг СССРдаги элчиси Ч. В. Уилан, СССРнинг Ирландиядаги элчиси Г. В. Уранов кутиб олдилар.

Ирландия Бош министри М. С. Горбачев билан Р. М. Горбачевани табриклай туриб, бундай деди:

Ирландияга хуш келибсиз!

Сиз Ирландияга келган тарихда биринчи Совет Президентисиз, шу боисдан ҳам Сизнинг визитингиз тарихийдир. Бу учрашув бизга халқаро муносабатлар тўғрисида, шунингдек иккала мамлакатимиз ўртасида ривожланиб бораётган муносабатлар ҳақида Сиз билан фикрлашиб олиш имкониятини беради.

Икки томонлама иқтисодий ва маданий муносабатларимизни муваффақиятли ривожлантириш учун кўпдан-кўп имкониятлар мавжуд. Биз ана шу имкониятларни бу ерда, мана шу халқаро аэропортда алоҳида қайд этиб ўтишни ўринли, деб ҳисоблаймиз, бу аэропорт бутун Европа орқали Волгани Шэннон билан боғламоқда ва Совет Иттифоқи билан ҳамкорлик имкониятларини юзага чиқариш учун кўп иш қилмоқда.

Ирландия жаҳондаги бошқа мамлакатлар билан бирга ҳозир Совет Иттифоқида содир бўлаётган туб ўзгаришларни ғоятда тушуниб, хайрихоҳлик билан кузатиб турибди. Биз Сизнинг Совет жамиятини яна ҳам очиқ қилиш ҳамда Совет Иттифоқининг иқтисодий ва сиёсий системасини қайта қуриш йўлидаги куч-ғайратингизни астойдил ҳурмат қиламиз ва сизларга мардона ғайрат-ҳаракатларингизда муваффақият тилаймиз.

Сизнинг ташаббусларингиз АҚШ билан ҳамкорликнинг янги руҳига, халқаро кескинликни юмшатишга ва ишончни оширишга катта ҳисса қўшди. Бутун дунёдаги холис ниятли кишилар фақат куч тан олинадиган кескинлик ҳолатидан аста-секин ҳалос бўлиб сиёсий тушунчалар ва мулоқот асосий роль ўйнайдиган янги дунёга ўтиб бораётганимиздан қувонмоқдалар. Ядро қуролининг даҳшатли юкини янада камайтириш ва хатарли маҳаллий можароларни ҳал этишда бундан буёнги тараққиёт ҳозир эришиш мумкин бўлган реалликка айланмоқда.

Сизнинг ўтган йил 7 декабрда Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бош Ассамблеясида сўзлаган тарихий нутқингиз жаҳон муаммоларига янгича ёндашувни қатъий ва равшан белгилаб берди. Сиз БМТга, «мана шу ноёб воситага» ажратаётган ролингиз ватанимнинг аллақачондан буён мавжуд сиёсатига кўп жиҳатдан мос келади. Турли мамлакатларнинг қонунларга риоя этишига ва қуролланиш пойгасини тўхтатишга асосланган халқаро хавфсизлик инсоният келажаги учун зарурдир. Мен ана шу идеалларни рўёбга чиқариш йўлидаги муддаоларимизни рус халқ шоири Сергей Есениннинг: «Одамлар заминда мен билан яшаётганликлари учун ҳам улар менга қадрлидир», деган сўзлари билан ифода этмоқчиман.

(Давоми 4-бетда).

ҚИСҚА ВАҚТ ИЧИДА СЕЗИЛАРЛИ НАТИЖАГА ЭРИШАЙЛИК

31 март — 1 апрель кунлари Омскда ўтган зонал семинар-кенгашда КПСС Марказий Комитетининг 1989 йил март Пленуми қарорлари асосида партия, совет ва хўжалик органларининг саноат ва қишлоқ хўжалиги корхоналари кооперациясини кенгайтиришга, оилавий хўжаликларни, коллектив боғдорчилик ва полизчиликни ривожлантиришга оид вазифалари муҳокама қилинди.

Кенгаш ишида Е. К. Лигачев, А. В. Власов, О. Д. Бакланов ўртоқлар иштирок этдилар.

Семинарда иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари, ўлка ва область партия комитетларининг секретарлари, иттифоқдош республикалар Министрлар Советлари раисларининг ўринбосарлари, халқ депутатлари ўлка, область Советлари ижроия комитетларининг, иттифоқдош республикалар, ўлкалар, областлар ва автоном республикалар агросаноат комитетлари ва касаба союз Советларининг раислари, иттифоқдош республикалар ЛКСМ Марказий Комитетлари, ВЛКСМ ўлка ва область комитетларининг биринчи секретарлари, Сибирь, Узоқ Шарқ, Қозоғистон ва Ўрта Осиё республика ўлка ва область матлубот союзларининг раислари, марказий идоралар ва машинасозлик министрликларининг вакиллари қатнашдилар.

Семинар-кенгашни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, РСФСР Министрлар Советининг раиси А. В. Власов очди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари Е. К. Лигачев доклад қилди.

У қайта қуриш даврининг аграр сиёсатини ишлаб чиққан, унинг мақсадлари, асосий йўналишлари ва уни амалга ошириш методларини белгилаб берган КПСС Марказий Комитети март Пленуми қарорларини амалда рўёбга чиқариш пайти келганлигини айтди.

Ўтган йили Марказий Комитетнинг аграр масалаларга бағишланган Пленуми олдидан Орёл областида ўтказилган Бутуниттифоқ семинар-кенгашида колхоз ва совхозларда иқтисодий муносабатларни такомиллаштириш, қишлоқни социал ривожлантириш муаммолари кўриб чиқилган эди. Энди бу ерда, Омск областида саноат ва қишлоқ хўжалиги кооперацияси имкониятларидан фойдаланиш, гражданларнинг шахсий хўжаликларини, коллектив боғдорчилик ва полизчиликни ривожлантириш масалаларига эътиборни жалб этишга қарор қилинди. Бу борада қисқа вақт ичида сезиларли натижага эришиш мумкин.

Саноат корхоналари қишлоқ хўжалигига ва маҳсулотни қайта ишловчи коллективларга техника ва ускуналар, қурилиш материаллари етказиб бермоқда. Бундан ташқари, улар ўзларининг қишлоқ хўжаликларини, цехларини ташкил этиш ва ривожлантириш ҳамда шартномавий, ўзаро фойдали асосда колхоз ва совхозлар билан кооператив алоқалар орқали озиқ-овқат маҳсулотлари етиштириш билан бевосита шуғулланмоқдалар.

Бироқ, деди КПСС Марказий Комитетининг секретари, бундай хўжаликлар ишчилар ва хизматчиларни озиқ-овқат билан таъминлашни яхшилашга ҳали кам таъсир қилмоқда. Олдимизда қийин вазифа турибди: 1995 йилда ишлаб турган ҳар бир ходимга камида 30 килограмм гўшт ва 50 килограмм сут тайёрлашга эришишимиз лозим. Бинобарин, ана шу хўжаликларни иккинчи даражали, ёрдамчи хўжаликлар деб эмас, балки заводлар ва бошқа корхоналарнинг тўла ҳуқуқли, ғоят муҳим аграр цехлари деб билишимиз керак.

Аграр цехлар ташкил этишнинг бошқа бир йўли — паст рентабелли ва зарар кўриб ишловчи колхозлар, совхозларни саноат коллективларига балансга топширишдан иборат. Кейинги уч йил ичида мамлакатда 140 тадан ортиқ шундай хўжалик саноат коллективлари ихтиёрига ўтказилди.

Гражданларнинг қишлоқлардаги, ишчилар посёлкаларидаги шахсий хўжаликлари, коллектив боғдорчилик ва полизчилик аҳолини озиқ-овқат билан таъминлашда муҳим роль ўйнамоқда. Аслида гап оилавий хўжаликлар тўғрисида бормоқда. Улар қишлоқ хўжалик маҳсулоти умумий ҳажмининг қарийб 24 процентини етказиб бермоқда.

Оилавий хўжалик ўз моҳиятига кўра, ижаранинг бир туридир. Фарқи фақат шундаки, оилавий хўжалик етиштирган барча маҳсулот товар тусида бўлмайди. Хўжалик юритиш принципларига келганда, уларни тўла асос билан ижара усуллари дейиш мумкин. Оилавий ёки кўпинча айтишларича, шахсий хўжаликнинг эгаси ер олиб, қишлоқ хўжалиги солиғи тўлайди, етиштирилган маҳсулотни ўз хоҳишига кўра реализация қилади. Бундай хўжалик колхоз ва совхоз ишлаб чиқариши билан мустаҳкам боғланган.

Буларнинг ҳаммаси — хўжалик юритишнинг синалган, ҳозирдаёқ таркиб топган шаклидир. Агар уни ривожлантиришга қўшимча омил бағишланса, жамоат ишлаб чиқариши, матлубот кооперацияси билан иқтисодий ва ташкилий алоқалар ўзаро фойдали асосда чуқурлаштирилса, қисқа муддат ичида ҳақиқатан ҳам қўшимча миқдорда, айни вақтда кам маблағ сарфлаб, анчагина озиқ-овқат маҳсулоти олиш мумкин.

КПСС Марказий Комитетининг март Пленуми қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг формаларидан бири сифатида гражданларнинг шахсий хўжаликларини тўла ҳуқуқ билан қайта тиклашни зарур деб топди. Кўпгина хўжалик раҳбарларининг, баъзи ҳолатларда эса совет ва партия органларининг психологиясини, уларнинг шахсий хўжаликларга

(Давоми 2-бетда).

КПСС Марказий Комитети Пленумининг 1989 йил 16 мартдаги қарори

КПССнинг ҲОЗИРГИ ШАРОИТДАГИ АГРАР СИЁСАТИ ТЎҒРИСИДА

1. Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми шуни қайд этадики, озиқ-овқат муаммосини ҳал қилиш йўл қўйиб бўлмайдиган даражада чўзилиб кетганлиги, мамлакат агросаноат комплексини ривожлантириш, қишлоқ меҳнатчиларининг турмуш шароитлари ҳозирги замон талабларидан жиддий равишда орқада қолаётганлиги КПССнинг аграр сиёсатида туб ўзгартишлар қилинишини тақозо этмоқда.

Пленум КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг «КПССнинг ҳозирги шароитдаги аграр сиёсати тўғрисида»ги докладини тинглаб ва муҳокама қилиб, партиянинг янги аграр сиёсатини баён этиб берган докладнинг сиёсий хулосалари принципиал муҳим эканлигини таъкидлайди. Қишлоқда социалистик ишлаб чиқариш муносабатларини қайта қуриш шу сиёсатда марказий ўрин тутади, бу сиёсат маҳсулот етиштиришни кўпайтиришдан ва унинг сифатини оширишдан манфаатдор бўлган деҳқонни соҳиб сифатида ерга қайтаради.

Иқтисодий муносабатларда туб ўзгартишларни фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, қишлоқни социал жиҳатдан қайта қуриш билан қўшиб олиб бориш асосида яқин вақт ичида озиқ-овқат муаммоси ўткирлигига барҳам бериш, ўн учинчи беш йилликда эса қишлоқ хўжалик маҳсулотлари аҳолини озиқ-овқат билан барқарор таъминлаш учун етарли миқдорда етиштирилишини таъминлаш имконияти яратилади.

КПСС Марказий Комитети шунга асосланадики, янги аграр сиёсатни рўёбга чиқариш совет кишиларининг фаровонлигини юксалтиришга, ишчилар синфи, деҳқонлар, зиёлилар иттифоқини мустаҳкамлашга, шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги каттагина тафовутларни бартараф этиш йўлида муҳим қадам қўйишга имкон беради.

2. Пленум М. С. Горбачевнинг докладида мамлакат тараққиётининг турли босқичларида аграр сиёсатга берилган баҳоларни ва улар асосида чиқариб олинган сабоқларни маъқуллайди. Улар шундан далолат берадики, қишлоқ хўжалигини ривожлантиришдаги кўпгина эски муаммолар илдизи 30-йилларда қишлоқни қайта қуриш даврида йўл қўйилган катта хатолар ва нуқсонларга, кооперациянинг ленинча принциплари бузилишига, НЭП даврида кооперацияни ривожлантиришнинг ибратли тажрибасини писанд қилмасликка, зўравонликдан иборат фавқулодда чоралар қўлланиб, коллективлаштиришни асоссиз равишда жадаллаштиришга бориб тақалади. Мана шуларнинг ҳаммаси қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг кейинги босқичларига салбий таъсир қилди, колхоз-совхоз тузумининг жуда катта потенциал имкониятлари намоён бўлишига йўл қўймади, раҳбарликнинг маъмурий-буйруқбозлик усуллари кучайишига олиб келди. Деҳқонларнинг ташаббуси ва омилкорлигини бўғиш, пул ва моддий ресурсларнинг талайгина қисмини асоссиз равишда олиб қўйиш, шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги айрибошлашда мутаносибликнинг бузилиши қишлоқ хўжалигида кенг такрор ишлаб чиқариш асосларига путур етказди, қишлоқ меҳнаткашларининг ердан ва бошқа ишлаб чиқариш воситаларидан узоқлашишига олиб келди.

Қишлоқ хўжалиги тараққиётини таҳлил қилиш шундай хулоса чиқариш имконини берадики, ўтмиш йилларда аграр сиёсат ишлаб чиқариш-иқтисодий муносабатларни такомиллаштириш, хўжалик юритиш натижаларидан деҳқоннинг шахсий манфаатдорлигини ривожлантириш зарурлигини эътиборга олмай шакллантирилганлиги ва рўёбга чиқарилганлиги учун у тегишли натижани бермади. Аграр сиёсатни ўзгартириш, раҳбарликнинг маъмурий-буйруқбозлик системасидан воз кечиш, қишлоқ меҳнатчиларининг иқтисодий манфаатдорлигини ошириш йўлидаги уринишлар тўлиқ ва изчил бўлмай, фақат вақтинча самара берар эди, холос. Агросаноат комплексига ажратилаётган маблағ ортиб бораётганига, унинг моддий-техника базаси мустаҳкамланаётганлигига қарамай, қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда бурилиш, мамлакат аҳолисини озиқ-овқат билан таъминлашда зарур яхшиланиш рўй бермади.

3. КПСС Марказий Комитети Пленуми қишлоқда иқтисодий муносабатларни ўзгартириш, колхозлар, совхозларни ва агросаноат комплексининг бошқа корхоналарини хўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи пул билан таъминлаш принципларига изчиллик билан ўтказишни: социалистик муносабатларнинг формаси сифатида гражданларнинг, меҳнат коллективларининг ва умуман жамиятнинг манфаатларини уйғунлаштириш талабларига жуда тўлиқ мос бўлиб тушадиган ижарани қўлланишни ана шу муносабатларга асос қилиб олиш зарур деб ҳисоблайди.

Колхоз ва совхозлар, бошқа агросаноат корхоналари, уларнинг структуравий бўлинмалари, шунингдек айрим гражданлар фаолиятида ижара муносабатларини ривожлантириш меҳнат унумдорлигини ва маҳсулот сифатини кескин оширишни амалда таъминлашга қодирдир. Социалистик мулкчилик ижара орқали узоқ муддатли, қатъиян ихтиёрий асосда рўёбга чиқарилиши лозим.

Ҳозирги аграр сиёсат социалистик мулкчиликнинг хилма-хил шакллари ҳамда хўжалик юритиш турлари — колхозлар, совхозлар, агросаноат комбинатлари ва агрофирмалар, қайта ишловчи ва бошқа корхоналар, ижара коллективлари ва ижарачилар, деҳқон хўжаликлари ва уларнинг кооперативлари, гражданларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликлари асосида агросаноат ишлаб чиқаришини ривожлантиришга қатъиян ўтишни таъминлаши керак. Улар учун баб-баравар иқтисодий шарт-шароитларни, хўжалик юритиш самарадорлигини ошириш, ишда мустақиллик ва ташаббускорликни авж олдириш учун зарур бўлган тегишли ташкилий заминни яратиш муҳимдир. Колхоз ва совхозларнинг ишлаб чиқариш потенциалидан янада фойдаланиш, уларни кооператорлар ва ижарачиларнинг кооперативлари сифатида ривожлантириш чораларини кўриш зарур.

Шахсий ёрдамчи хўжаликларни ривожлантиришга, уларни колхозлар, совхозлар, матлубот кооперацияси билан тузиладиган шартномалар асосида ижтимоий ишлаб чиқариш билан интеграциялашга доимий эътибор бериш лозим. Истовчиларга томорқа участкалари, боғдорчилик ва полизчилик участкалари беришда асоссиз чеклашларни олиб ташлаш, маҳсулот етиштириш ва сотишда гражданларга ёрдам берувчи кооперативларни ташкил этишда бутун чоралар билан кўмаклашиш керак.

Халқ депутатлари Советлари хўжалик юритишнинг барча формалари бир-бирини тўлдиришига ҳамда мамлакат озиқ-овқат ресурсларини жадал кўпайтириш мақсадида қалин бахамжиҳат ҳаракат қилишга кўмаклашишлари шарт.

4. КПСС Марказий Комитети Пленуми аграр соҳадаги ишлаб чиқариш, бошқариш ва планлаштиришнинг барча даражаларида хўжалик юритиш янги механизмини ўзлаштиришга доир узил-кесил чоралар кўрилиши зарур деб, ҳисоблайди. Планларни тузиш тартибини янада демократиялаш мақсадида колхозлар, совхозларга бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарига ишлаб чиқариш структурасини, сотиладиган маҳсулот ҳажмини, бошқа ишлаб чиқариш ва иқтисодий кўрсаткичларни пудрат ҳамда ижара коллективларининг таклифларини эътиборга олиб мустақил белгилаш, шунингдек етиштирилган маҳсулот билан хўжалик ҳисоби даромадини ўз хоҳишига кўра тасарруф этиш ҳуқуқи берилиши керак.

КПСС Марказий Комитети Пленуми шуни таъкидлайдики, колхоз ва совхозларга, деҳқон хўжаликларига мустақиллик бериш, ижара муносабатларини кенг ривожлантириш келгусида шартнома асосида давлат озиқ-овқат фондини яратиш учун зарур бўлган қишлоқ хўжалик маҳсулоти турларини айни ўша зарур ҳажмларда харид қилиш имкониятини вужудга келтиради. Ҳозирги вазият ва янги иқтисодий механизм тўла куч билан ишлай бошлайдиган вақт ўртасида ўтиш даври муқаррарлигини эътиборга олиб, унинг доирасида маҳсулотни марказлаштирилган фондларга, жумладан давлат буюртмаси билан жалб қилишнинг турли формаларидан фойдаланилиши лозим. Давлат буюртмасини беш йиллик учун ўзгармас нормативлар асосида белгилаш, маҳсулот тайёрлашнинг тазйиқ ўтказиш усулларига йўл қўймаслик керак. Харид интизоми маҳсулот етиштирувчиларнинг ҳам, уни тайёрловчиларнинг ҳам иқтисодий жавобгарлиги асосида ўзаро шартномавий мажбуриятларни бажариш билан чамбарчас боғланиши лозим.

Маҳсулот етиштирувчи шартномага мувофиқ мажбуриятлар бажарилгандан кейин маҳсулотнинг қолган қисмини ўз хоҳишига кўра-ўша тайёрлаш ёки савдо ташкилотларига, қайта ишлаш корхоналарига, матлубот кооперациясига, маҳаллий таъминотни яхшилаш учун колхоз бозорида, умумий овқатланиш корхонасида реализация қилади.

Агросаноат комплекси маҳсулотига нархларнинг ўзаро боғланган системасини яратиш янги хўжалик механизмининг энг асосий масаласи бўлиб қолиши керак, бу система унинг барча бўғинларини юксак пировард натижаларга йўналтириб, қишлоқ хўжалик корхоналари билан қайта ишловчи корхоналарнинг хўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи пул билан таъминлаш принциплари асосида ишлаши учун шарт-шароит яратади. Нарх белгилашда марказлаштирилган асослар билан бу соҳада маҳаллий органлар ва корхоналарнинг ҳуқуқларини кенгайтириш, шартнома асосида ва мустақил белгиланадиган нархлардан кенгроқ фойдаланиш яна ҳам мақбул тарзда қўшиб олиб борилиши таъминланиши лозим.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари асосий турларининг сифатини эътиборга олиб, уларнинг беш йилликка мўлжалланган ягона қатъий харид нархларини белгилаш зарур деб ҳисоблансин. Айни вақтда мева-сабзавот маҳсулотлари ва картошка етиштириш ҳамда реализация қилишнинг ўзига хослигидан келиб чиқиб, ана шу маҳсулотларга шартнома асосида нарх белгилаш мақсадга мувофиқ деб топилсин. Маҳаллий органларнинг ҳуқуқларини сақлаб қолиб, зарур ҳолларда ана шу маҳсулотларнинг йўл қўйиш мумкин бўлган энг юқори чакана нархлари белгилансин.

Янги нарх сиёсатини ўтказиш чоғида саноат маҳсулоти билан қишлоқ хўжалиги маҳсулоти ўртасида нарх мувозанати таъминлансин, уни сақлаб туриш механизми яратилсин. Аграр соҳа хўжаликлари ва корхоналарининг бюджет билан ўзаро муносабатлари узоқ муддатли норматив асосда қурилиши ҳамда кенг такрор ишлаб чиқаришни ривожлантиришга бутун чоралар билан кўмаклашиши керак.

Агросаноат комплекси корхоналари ва ташкилотларининг молиявий аҳволини соғломлаштириш, паст рентабелли ва зарар кўриб ишлаётган колхозлар, совхозлар, қайта ишловчи корхоналар ва бошқа корхоналарнинг экономикасини мустаҳкамлаш, яқин 2 йил ичида уларнинг зарар кўрмай ишлашига эришиш мақсадида тўлов интизомини яхшилаш тадбирларини амалга ошириш зарур деб ҳисоблансин. Бунинг учун уларнинг ҳар бирига тааллуқли конкрет ривожланиш программаси бўлиши зарур. Кўрилаётган чора-тадбирлар зарар кўраётган хўжаликларнинг рентабелли ишлашини таъминламайдиган ҳолларда бундай хўжаликлар белгиланган тартибда қайта ташкил этилиши ёки ер участкалари бошқа колхозлар, совхозлар, саноат корхоналарига, ижара коллективларининг кооперативларига ва деҳқон хўжаликларига топширилиб тугатилиши мумкин.

5. Марказий Комитет Пленуми серунум машиналар системасини вужудга келтириш, қишлоққа юборилаётган техника ва ускуналар, барча ишлаб чиқариш воситалари сифатини яхшилаш асосида агросаноат комплексининг моддий-техника базасини бундан буён ҳам бутун чоралар билан мустаҳкамлашни муҳим деб ҳисоблайди. Деҳқон хўжаликлари, ижара коллективлари, гражданларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликлари ва боғ-полиз ширкатларининг механизация воситаларига бўлган эҳтиёжини қондириш мақсадида уларни ўзлаштириш ва ишлаб чиқариш йўлга қўйилсин.

Колхозлар, совхозлар ва бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарига ҳамда маҳсулотни қайта ишлаш соҳаларига қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ва озиқ-овқат моллари ишлаб чиқаришни кўпайтиришнинг белгиланган суръатларини таъминлайдиган ҳажмда материал ва молиявий ресурслар ажратиш зарур. Ресурслардан фойдаланиш самарадорлигини оширишни кўзлаб, маҳсулотни қайта ишлашга, қишлоқни социал ривожлантиришга ва йўл қурилишига капитал маблағ сарфлашни анча кўпайтириб, инвестициялар структурасини ўзгартириш мақсадга мувофиқ деб топилсин.

6. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми агросаноат комплексида бошқарувни тубдан қайта ташкил этиш, раҳбарликнинг буйруқбозлик-маъмурий методларига, юқоридан хўжалик фаолиятига аралашувга батамом барҳам бериш тўғрисида жойлардан билдирилаётган таклифларни қўллаб-қувватлайди. Асосий ишлаб чиқариш бўғинини бошқарув органлари қатъиян ихтиёрий асосда ишлаб чиқариш муносабатларини ва ўз-ўзини бошқарувни кенг демократиялашни ҳисобга олган ҳолда хўжалик юритишнинг хилма-хил формаларини ривожлантириш ва мулкчиликнинг турли формаларини мақбул тарзда қўшиб олиб бориш заруратидан келиб чиқадиган принциплар асосида тузилиши лозим. Районлар, областлар, ўлкалар ва автоном республикаларда меҳнат коллективлари сайлаб қўйган ва кооператив асосда ишлаб чиқаришга хизмат кўрсатишни таъминлаши лозим бўлган кенгашлар, иттифоқлар, уюшмалар ва бирлашмаларга эга бўлиш мақсадга мувофиқдир. Иттифоқдош республикаларда агросаноат комплексини бошқаришнинг маҳсулот ишлаб чиқаришни жадал ўстиришни таъминлаш, қишлоқ хўжалиги ва маҳсулотни қайта ишлаш саноати корхоналарини материал-техника билан таъминлаш учун зарур функцияларга эга бўлган органлари тузилсин.

Агросаноат ишлаб чиқаришининг вазифалари иттифоқдош республикаларга топширилиши муносабати билан иттифоқ даражасида агросаноат комплексини бошқарув системасини тубдан қайта қуриш — СССР Давлат агросаноат комитети тугатилиб, СССР ҳукуматининг доимий органи сифатида СССР Министрлар Советининг озиқ-овқат ва харид ишлари билан шуғулланувчи давлат комиссиясини ташкил этиш зарур деб ҳисоблансин.

7. 1989—1995 йилларда регионлар экономикасининг шаҳар ва қишлоқ, саноат ва қишлоқ хўжалиги қатъиян мувофиқлаштирилган асосда ўзаро боғлиқ ҳолда тараққий этадиган комплекс-ривожланишини назарда тутиб, қишлоқни социал қайта қуришнинг тармоқ программасини амалга ошириш мақсадга мувофиқ деб топилсин.

Уй-жой, йўл қурилиши, қишлоқни комплекс қуришга оид ишлар кучайтирилсин. Қишлоқдаги ҳар бир онлага алоҳида шинам квартира ёки уй-жойга эга бўлиш имконияти таъминлансин. Уй-жой фонди ва маданий-маиший муассасаларни зарур инженерлик коммуникациялари билан жиҳозлаш анча яхшилансин. Қишлоқ жойларида меҳнат сарфланадиган соҳани кенгайтириш учун ёрдамчи хўжаликлар ва ҳунармандчилик корхоналарини ривожлантиришдан кенг фойдаланилсин.

8. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми мамлакат агросаноат комплексида фан-техника тараққиётини жадаллаштиришга оид барча ишларни такомиллаштиришга коммунистлар, партия ташкилотлари, совет ва хўжалик органлари, тадқиқот ва лойиҳа-конструкторлик коллективларининг эътиборини жалб этишни зарур деб ҳисоблайди. Қишлоқ хўжалик ва озиқ-овқат маҳсулоти етиштиришни сифат жиҳатидан янги технология даражасига кўтариш таъминлансин.

Тегишли министрлик ва идораларнинг раҳбарларидан шу беш йилликнинг охиригача ишларнинг аҳволини анча яхшилаш, ўн учинчи беш йилликда эса озиқ-овқат индустрияси корхоналарини техника билан қайта жиҳозлаш ва замонавий ускуналар билан таъминлашни асосан тугаллаш талаб этилсин. Маҳсулотни қайта ишлайдиган ва сақлайдиган йирик корхоналар билан бир қаторда ўртача ва кам қувватли корхоналар ташкил этилсин ҳамда улар қишлоқ хўжалик хом ашёси манбаларига яқин жойлаштирилсин.

Деҳқончилик, мелиорация ва химиялашда фан ва илғор тажрибанинг энг янги ютуқлари, зона хусусиятларини ҳисобга олиш асосида тупроқ унумдорлигини ошириш, тупроқни эрозиядан ҳимоя қилиш таъминлансин.

Энг аввало озуқа базасини мустаҳкамлаш ва оқсил муаммосини ҳал этиш, селекция ва наслчилик ишини тубдан яхшилаш ҳисобига чорвачилик маҳсулоти етиштиришнинг интенсив методларини кенг ўзлаштириш чоралари кўрилсин.

Мамлакат эҳтиёжларини озиқ-овқат ва хом ашё билан таъминлашнинг конкрет вазифаларини ҳал этиш учун фундаментал ва амалий тадқиқотлар, агросаноат комплексининг бутун илмий таъминланиш даражаси оширилсин, илмий ишлаб чиқариш системалари, бирлашмалари ва комплекслари бутун чоралар билан ривожлантирилсин, экономика, биотехнология, қишлоқ хўжалик генетикаси, электронлаштириш, экология соҳасида тадқиқотлар ўтказиш жадаллаштирилсин ва илмий ишланмалар самарадорлиги оширилсин. Илмий муассасаларни хўжалик ҳисобига ўтказиш тугаллансин.

9. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми замонавий аграр сиёсатни амалга ошириш, озиқ-овқат масаласини ҳал этиш — мамлакатда амалга оширилаётган қайта қуришнинг энг муҳим йўналиши эканлигини таъкидлайди. Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари, ўлка, область, шаҳар, округ, район партия комитетлари ўзларининг ташкилотчилик ва сиёсий ишларини шундай ташкил этсинларки, мана шу биринчи галдаги вазифаларни рўёбга чиқаришга партиянинг барча кучлари, кенг меҳнаткашлар оммаси фаол киришсин.

Аграр соҳанинг меҳнат коллективларини техника билан қайта қуроллантириш ва социал жиҳатдан таъминланиш учун саноат ва интеллектуал потенциални янада тўлароқ ҳаракатга келтириш муҳимдир.

Агросаноат комплекси корхоналарининг бошланғич партия ташкилотлари ишлаб чиқариш соҳасини демократиялашга, асосий ишлаб чиқариш бўғинларининг хўжалик ҳисоби, ўзини ўзи пул билан таъминлаш ва ўз-ўзини бошқариш принципларига фаол ўтишига кўмаклашишлари шарт. Бунда қишлоқ район партия комитетларининг роли каттадир. Улар учун энг муҳими — буйруқбозлик усулига қатъиян барҳам бериш, сиёсий раҳбарлик методларини тўла даражада эгаллаш, одамларга яқинроқ бўлиш, хўжалик юритишнинг янги шароитларида ўз имкониятларини намоён этишда уларга ёрдам беришдан иборат.

Мамлакат агросаноат комплексининг кадрларида, раҳбарлар ва мутахассисларда ҳозирги шароитда партиянинг аграр сиёсатини самарали рўёбга чиқариш учун зарур бўлган янгича тафаккурни шакллантиришга партия, совет ва хўжалик органлари доимий эътибор бериб, ғамхўрлик қилишлари лозим. Кадрлар сайлаб қўйилишига таяниб, уларнинг состави барқарор бўлишига ва масъулияти оширилишига эришилсин, ижарачилар, кооператорлар — совет деҳқонларининг янги авлоди ўқитилиши ва қайта тайёрланиши йўлга қўйилсин. Бутун мамлакат манфаатларини кўзлаб қишлоққа кўчиб боришга ва унинг вазифаларини ҳал этишга тайёр турган шаҳар аҳолисининг муддаоси рағбатлантирилсин. Улар учун зарур моддий-маиший шарт-шароит яратилсин.

Пленум аграр сиёсатни амалга оширишда халқ депутатлари Советларининг роли ошиб бориши зарур, деб ҳисоблайди. Халқ депутатлари Советлари сиёсий ислоҳот давомида реал ҳокимиятга эга бўлар эканлар янгича ишлашлари ўз ҳуқуқ доирасига кирувчи барча масалалар, яъни аҳолини озиқ-овқат билан таъминлаш масалаларини мустақил ҳал этишлари зарур. Қишлоқларнинг социал инфраструктурасини ривожлантиришга, ободонлаштиришга ва маданиятини оширишга, қулай меҳнат ва турмуш шароитини яратишга, табиатни муҳофаза қилиш тадбирларини изчил амалга оширишга алоҳида эътибор берилсин.

Касаба союзлари, комсомол ва мамлакатнинг барча жамоат ташкилотлари агросаноат комплексини ривожлантиришнинг долзарб вазифаларини бажаришда фаол роль ўйнашлари лозим.

10. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг КПССнинг ҳозирги шароитдаги аграр сиёсатини амалга оширишга қаратилган агросаноат ишлаб чиқариши самарадорлигини юксалтириш асосида иқтисодий муносабатларни тубдан қайта қуриш, қишлоқни социал ўзгартириш, ижарани ривожлантириш мамлакат аҳолисини озиқ-овқат билан таъминлашни яхшилаш ҳақида СССР Министрлар Советининг қарорларини қабул қилиш зарурлиги тўғрисидаги таклифи маъқуллансин.

* * *

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми коммунистларни барча меҳнат коллективларини партия аграр сиёсатини амалга оширишга фаол киришишга даъват этади. Қишлоқда янги иқтисодий муносабатларни қарор топтириш, социал турмуш шароитларини тубдан ўзгартириш, экономиканинг ана шу ҳаётий муҳим соҳасида фан-техника тараққиёти ютуқларини кенг кўламда ўзлаштириш, демократияни ва халқнинг ўз-ўзини бошқарувини ривожлантириш қисқа муддатларда агросаноат комплексини тараққиётнинг сифат жиҳатидан янги босқичига олиб чиқишга кўмаклашади.

МАРТ ПЛЕНУМИ БЕЛГИЛАБ БЕРГАН ЙЎЛДАН

АГРОСАНОАТ КОМПЛЕКСИНИ ЖАДАЛ РИВОЖЛАНТИРИШ, ОЗИҚ-ОВҚАТ ПРОГРАММАСИНИ ҲАЛ ҚИЛИШ САРИ

Янгийўл районидаги «Коммунизм» колхозининг раиси **М. Исматов** пахта харид нархини тезда қайта кўриб чиқиш зарурлиги тўғрисидаги масалани кескин қилиб қўйди.

— Чунки, ҳозирнинг ўзидаёқ техника, ўғит, бошқа моддий-техника ресурсларининг нархи икки-уч баравар ошди, — деди у. — Пахта нархини белгилашда бу ҳисобга олиниши лозим. Пахта нархини икки баравар ошириш керак.

Бу экин майдонларини кўпайтирмасдан, экинзорлар имкониятидан иложи борича кўпроқ фойдаланиш учун рағбатлантирувчи омил бўлади. Чунки, кўпинча ҳар гектар ердан атиги 12—13 центнер пахта олмоқдамиз.

Ҳозир хўжаликларда ишнинг илғор усуллари: ижара, коллектив пудрати, хўжалик ҳисоби муносабатларининг бошқа усуллари жорий этилмоқда. Бу усуллар тобора кўп қўлланилмоқда. Аммо хўжалик ҳисоби қишлоқда янгилик эмас ва нархлар қайта кўриб чиқилмаса, ҳеч қандай хўжалик ҳисоби натижа бермайди. Масалан, бир килограмм баргак бозорда 8 сўм туради. Биздан эса 24 тийиндан қабул қилишади. Бу нархни таққослашнинг ўзи кулгили, бундай «рағбатлантириш»дан қандайдир самара кутишнинг ўзи кулгилидир. Одамларни моддий жиҳатдан қизиқтириш зарур. Ана ўшанда дўконларимизда нима учун мевалар йўқ, деган савол бўлмайди.

Ана шу масалалар тўғри ҳал этилса, мевалар ҳам, сабзавотлар ҳам, бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари ҳам етарли бўлишига ишончим комил.

Ёки бошқа бир мисолни олайлик: колхозларга холодильниклар, омборхоналар қуришни буюришади. Хўш, қайси маблағларга қурамиз? Пул ҳам, қурилиш материаллари ҳам йўқ, кўп хўжаликларнинг катта қарзлари бор. Бу ҳам пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари харид нархининг пастлиги оқибатидир. Холодильниклар ва омборхоналарни шаҳарда қуриш керак. Шаҳарликларнинг ўзлари маҳсулотларни сақлашдан манфаатдор бўлишлари лозим.

Москва районидаги «Правда» колхозининг бригадири **Ф. Иброҳимов** ўзи бошқараётган коллективнинг ўтган йилдаги баъзи иш якунлари ҳақида гапирди. Бригада ҳар гектар ердан 36 центнер пахта, 83 центнер маккажўхори дони олди, 37 тонна сабзавот ва полиз маҳсулотлари етиштирди. Бунинг натижасида 11 минг сўм фойда олинди.

Коллективнинг ўз ёрдамчи хўжалиги ҳам бор. Бу йил бригада 301 гектар ҳайдаладиган ерни ижарага олди. Деҳқон ерга хўжайин бўлган ҳозирги вақтда у ёки бу экинни экишни унинг ўзи режалаштириши мумкин. Жумладан, бундан кейин ҳам эртанги сабзавот етиштиришга қарор қилинди. Уч гектар майдонда шафтолизор бунёд этишди. Бригада ерларида яшовчи меҳнатга лаёқатли барча аҳоли ишга жалб қилинди.

Бу ташаббус районда ва Андижон областида қўллаб-қувватланди. Регионда аҳоли зич жойлашганлиги сабабли озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш муаммоси айниқса, ўткир бўлиб турибди. Пахта якка ҳокимлиги хўжаликларни заифлаштирди, ерларнинг мелиоратив ҳолатини ёмонлаштирди. Чорвачилик норентабел бўлиб қолди. Боғлар ва узумзорлар ўрнини пахта эгаллади. Областда витамин маҳсулоти истеъмол қилиш Умумиттифоқ кўрсаткичидан икки баравар камдир.

Бундай аҳволдан чиқиб олишнинг асосий йўли — алмашлаб экишдан фойдаланишдир. Турғунлик йилларида ҳам алмашлаб экиш ҳақида кўп гапирилганлиги сир эмас, лекин қарорлар қоғозда қолиб кетаверган эди. Бу муаммо билан чинакамига шуғулланиш учун пахта экиладиган майдонларни 60 процентга қадар камайтириш зарур. Бусиз ерлар ҳосилдорлигини кўтариш, аҳолини озиқ-овқат билан таъминлашни яхшилаш мумкин эмас. Пахтадан бўшатиб оли-

(Давоми. Боши газетанинг ўтган сонида).

надиган ерларда картошка, сабзавот экиш, боғ-роғлар яратиш лозим.

Андижон областида пахтани парвариш қилишда агротехника қоидалари бузилаётганлиги кузатилмоқда. Ҳосил кечроқ етиладиган бўлди. Ер ости сувларининг таъсирида боғлар қуриб қолмоқда. Шу сабабли мелиорация ишларига капитал маблағ сарфлаш кўпайтирилаётганини қўллаб-қувватлаймиз, деди нотиқ.

Пахтанинг катта қисми республикадан ташқарида қайта ишланади. Хўш, бизнинг ишга лаёқатли аҳолини нима билан банд қилиш керак? Айни вақтда хорижий пахта бозорига мустақил чиқишга рухсат бериш вақти келди. Бу валюта ишлаб топиш ва кичик-кичик қайта ишловчи корхоналар барпо этиш учун ускуналар сотиб олишга имкон берган бўлур эди.

Областимизда ўн минг гектар адир ва шағал тупроқли ер бор. Бу ерларда пахта етиштириш мақсадга мувофиқ эмас, лекин ана шу майдонларда пахта экилаётгани етмагандек, ҳосилдор майдонлардагидек юқори ҳосил олиш белгилаб қўйилган. Шу сабабли хўжаликлар пахта майдонларини камайтириш эмас, кенгайтиришга мажбур бўлмоқдалар.

Шаҳрисабздаги Энгельс номли колхоз раиси **К. Ҳақбердиев** қишлоқ хўжалигида қирқ йилдан кўпроқ ишлади. 30 йилга яқин хўжалик раҳбари бўлди. У ўзининг бой тажрибасига асосланиб, республика қишлоқ хўжалигини янада ривожлантиришга халақит бераётган муаммолар ҳақида гапирди. Пахта якка ҳокимлиги ана шу муаммоларнинг энг асосийсидир. Пахта ернинг тинкасини қуритган, ўсимликлар касалга чалинмоқда. Олимлар деҳқонларга ҳозирча бирорта самарали тавсия беришганича йўқ. Бу айниқса, ерлар унумдорлигини қайта тиклаш муаммоларига боғлиқдир.

Қашқадарё областида қўриқ ерларни ўзлаштириш ўйланмай амалга оширилганлиги ва комплекс равишда олиб борилмаганлиги маълум. Бу 60 минг гектар майдоннинг мелиоратив ҳолатини ёмонлаштирди. Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, бу ерларни асл ҳолига қайтариш ҳар гектар ердан қўшимча равишда 8—10 центнердан хом ашё олишга имкон берган бўлур эди.

Партиямизнинг аграр сиёсати қишлоқ аҳолиси турмушини яхшилашга қаратилган. Бу борада кўпгина программалар қабул қилинган. Уларнинг энг муҳими уй-жой қурилишидир. Бу вазифа хўжалигимизда қандай ҳал этилмоқда? Яқинда 36 та уй-жой фойдаланишга топширилди, 56 квартирали уй қурилиши давом эттирилмоқда. Колхоз қурилишга ҳар йили уч миллион сўмдан кўпроқ пул сарфламоқда.

— Лекин бу бизни қониқтирмаяпти, — деди раис. — Бинобарин фақат ўтган йилнинг ўзида биз ўн миллион сўм фойда олдик. Шундай қилиб, пулимиз бор. Хўш нима етишмайди? Қурилиш материаллари ва агросаноат ташкилотларининг ишлаб чиқариш қувватлари етишмаяпти. Шу сабабли биз хўжалик усулига ўтиб, корхоналар билан, жумладан қурилиш материаллари ишлаб чиқарувчи корхоналар билан бевосита алоқалар ўрнатишга мажбурмиз. Чунончи, ҳар қандай таъминот ташкилотларини чеклаб ўтиб, Сибирдан ёғоч-тахта оляпмиз. Лекин бу билан ҳозирги аҳволдан чиқиб бўлмайди. Якка тартибда уй-жой қурилишига берилаётган ссудалар кескин камайтирилганлиги ҳам ишга зарар келтирмоқда.

— Ўзбекистонда боғдорчилик ва узумчиликни ривожлантириш учун ноёб имкониятлар бўла туриб, улардан жуда ёмон фойдаланяпмиз, — деди Р. Р. Шредер номли боғдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори **М. Мирзаев**. — Бу соҳаларга етарли даражада эътибор берилмаяпти. Натижада кўп хўжаликларда ҳосилдорлик ва маҳсулот сифати пастлигича қолмоқда. Бугунги кунда республикамизда гектар бошидан атиги 15—30 центнердан мева ва узум олаётган 170 тадан ортиқ хўжалик бор. Шунинг учун ҳам рентабеллик жуда паст бўляпти. Барча ишларимиз тубдан қайта қурилаётган шароитда бу билан муроса қилиб бўладими?

Мўл ҳосил етиштириш тажрибасини соҳибкорлар авлоддан-авлодга ўтказиб келдилар. Ҳозир эса республиканинг кўпгина боғлари ва узумзорларида чала ҳайдалган ерлар 16—30 фоизни ташкил этади, ернинг мелиоратив ҳолати бузилган ерларда эса бундай майдонлар 60 процентгача етади. Бу боғлар ва узумзорлардаги 40—50 минг гектар ер амалда бўш ётганлигини билдиради. Улардан оқилона фойдаланиш натижасида қўшимча равишда 250—300 минг тонна мева ва узум ҳосили олинган бўлур эди.

120 минг гектар майдондаги узумзорларнинг учдан бир қисмида сим бағазлар йўқ. Демак ҳосил нобуд бўлмоқда, касаллик кўпаймоқда, бу экинларни парваришлаш технологиясига риоя этилмаяпти.

Олимлар тармоқни кўтариш учун кўп иш қилмоқдалар. Тавсиялар ишлаб чиқилди, уларни қўлланиш ишлаб чиқаришни жадаллаштиришга, ҳосилни кўпайтиришга кўмаклашади. Бироқ, республика аграр олимлари деҳқонлар олдида ҳали ҳам катта қарздор бўлиб қолмоқдалар. Мева ва узумнинг янги серҳосил навларини яратиш борасидаги ишларни кучайтириш зарур.

Нотиқ боғдорчилик ва узумчилик учун кадрлар етиштириш тўғрисидаги масалага алоҳида эътибор берди. Турғунлик йилларида кўплаб ажойиб боғлар ва узумзорлар эгасиз қолди. Иш ҳақининг камлиги кўплаб тажрибали мутахассислар ҳамда амалиётчиларнинг бу соҳадан кетиб қолишларига сабаб бўлди. Ҳозир тармоқда малакали ходимлар жиддий етишмаётганлиги сезилмоқда. Бундан чиқишнинг йўли ижара пудратини кенг қўлланишдир. Ана шундагина боғларимиз яна ўзининг ҳақиқий хўжайинига эга бўлади.

«Каттақўрғон» саноат комплексининг директори **Р. Агабабаян** қора молларни бўрдоқига боқиш комплексларини ривожлантириш муаммоларига тўхталди.

— Комплексимиз 1982 йилда тўла хўжалик ҳисобига, ўзини ўзи пул билан таъминлашга ва меҳнатни ташкил этишнинг пудрат усулига ўтган эди, — деди у. — Лекин олдимизда ҳали ҳам жуда кўп муаммолар турибди. Энг муҳими, ҳар бир чорвачилик корхонасида ўзимизнинг озуқа базамизни вужудга келтириш юзасидан қатъий чора-тадбирларни амалга оширадиган вақт келди. Озуқа экинлари майдонлари қора моллар сонига қатъий равишда мос келиши лозим.

Молларнинг топшириладиган ўртача вазнини оширишда катта имкониятлар яшириниб ётибди. Вазни 500 килограммдан кам бўлган новвосларни топшириш — нормал ҳолат эмас. Маҳсулот етказиб берувчи хўжаликларнинг фермалардаги аҳволи ҳам унчалик яхши эмас. Комплексга келтирилаётган бузоқлар ўсмай қолган ва семирмаган. Бу эса бузоқларни парваришлаш чоғида унинг вазнига вазн қўшилиши суръатларини тўхтатиб қўймоқда.

Ниҳоят комплексларни бўрдоқига боқиладиган моллар билан юз фоиз таъминлайдиган вақт келди. Самарқанд областида бу ишга қўл уришди. Лекин шунга қарамай комплексларда ўн мингга яқин қора молга мўлжалланган жой бўш ётибди. Республикамизда бундай бўш жойлар қанчадан-қанча экан? Бу ишлаб чиқариш фондларини тўғридан-тўғри совуриш демакдир. Озуқа экиладиган майдонларни вужудга келтириш, хўжаликлардан етилган бузоқларни келтириш муаммолари ҳам бор.

Нотиқ оғир шароитга тушиб қолган тармоқ — қоракўлчиликни ривожлантириш масалаларига тўхталди. Ҳозир бу аҳвол секин-аста тузатилмоқда, лекин тармоқ рентабелли бўлиши учун ҳали кўп иш қилиш керак. Яйловлар ҳолатини яхшилаш ва уларни сув билан таъминлаш, озуқа етиштириладиган далаларни вужудга келтириш селекция-наслчилик ишлари даражасини кўтариш билан қаттиқ шуғулланиш зарур. Қоракўлчилик республикамизда гўшт танқислигини маълум даражада қондириши мумкин. Бунинг учун подадаги она қўйлар сонини 70 фоизга етказиш, уларни жадал суръатларда боқишни ташкил этиш, рағбатлантирувчи харид нархлари белгилаш керак бўлади.

Афсуски, баъзи масъулиятли шахслар пахта якка ҳокимлиги, мелиорация, химикатлардан фойдаланиш каби муаммолар хусусида етарли далилларсиз қатъий фикр билдирмоқдалар. Бемаъни гапларни очиқдан-очиқ айтмоқдалар: пахта етиштиришни 2 миллион тонна камайтириш, сув омборларидаги сувларни оқизиб юбориш, каналларга бетон қопланишини тўхтатиш ва бошқа кўплаб нарсаларни айтишмоқда. Бундай таклифларни амалга ошириш республиканинг иқтисодий ҳалокатга олиб келишини тушунмаяптилар. Мен қирқ йилдан бери қишлоқ хўжалигида ишлайман.

— Бугун аниқ-равшан муаммолар ҳақида, эртанги ишимизнинг аниқ режалари ҳақида гаплашишимиз керак, — деб мурожаат қилди йиғилганларга Бухоро районидаги У. Юсупов номли колхоз механизатори **Ю. Сафаров**. — Халқни озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш борасида кўпгина масалалар йиғилиб қолди. Бу масалаларни хўжалик юритишнинг иқтисодий усулларидан фойдаланиб, ижодий ҳал этиш керак. Агар деҳқон илгари буйруқ билан иш кўрган бўлса, эндиликда пудрат, ижара усули янги уфқлар очди.

Кейинги йилларда биз фақат пахта етиштиришни кўпайтириш учунгина курашган эдик. Пахта экиш учун 80 процентдан кўпроқ ер ажратилган эди. Сабзавотчилик, чорвачилик, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг бошқа соҳалари четда қолиб кетди. Ҳайдаладиган ерларнинг ҳосилдорлиги камайди.

Шу муаммоларни кўпини бартараф этиш учун ерларни мелиорация қилиш хариталари зарур. Пахта плани камайтирилганлиги туфайли алмашлаб экишни жорий этишнинг реал имкониятлари пайдо бўлди. Лекин бу ҳали етарли даражада эмас.

Пахта нархи энг муҳим муаммолардан биридир. Нархлар зоналарга қараб белгиланганлиги маълум. Бир тонна пахтанинг нархи биринчи ва тўртинчи зона орасида 100 сўмгача фарқ қилади. Бухоро области хўжаликларининг 70 фоизида пахтага учинчи ва тўртинчи зона нархлари белгиланган. Ахир бу ерда хом ашё етказиш жуда мураккаб, бу ҳаммаға маълум. Ҳеч бўлмаса биринчи зона нархини қўйиш керак. Сабзавот ва меваларга келганда эса, уларни етиштиришни рағбатлантириш, бу ерда ҳам харид нархларини қайта кўриб чиқиш зарур.

Юқори ҳосилли навларни, тола кўп чиқадиган ва сифати яхши бўлган навларни ишлаб чиқаришга жорий этиш зарур. Ҳозир биз юқори ҳосилли, касалликларга чидамли ва саноат учун мақбул «Бухоро-6» навини экяпмиз. Лекин бу нав ҳалигача районлаштирилмаган.

Қайта ишлаш корхоналарига ҳам кўпроқ эътибор бериш керак. Бизнинг шароитда мева ва сабзавотларнинг 30 фоизга яқини исроф бўлмоқда. Бевосита хўжаликларда чоғроқ қайта ишловчи цехлар ва заводлар қуриш зарур. Яқин икки йилда ижара ва оила пудрати туфайли аҳолини мева, сабзавот, полиз экинлари билан таъминлаш муаммосини ҳал этишимизга ишонаман. Аҳолини гўшт билан таъминлаш муаммосини эса озуқа йўқлиги сабабли бартараф эта олмаймиз. Ем-хашак ва озуқа хўжаликларда ҳам, чорва моллари боқаётган аҳолида ҳам муттасил етишмайди. Областимизда иккита ёғ-экстракция заводи бор. Бу заводлар 60 минг тоннадан кўпроқ шелюха ва деярли 130 минг тонна тахта кунжара ишлаб чиқаради. Улардан атиги 23 фоиз шелюха ва уч фоиз кунжара областимизда қолади. Бизга ҳатто пландан ташқари ишлаб чиқарилган маҳсулотни ҳам қолдиришмади. Келинглар, энди сўздан ишга ўтайлик ва областда тайёрланган барча ем-хашакдан шу ернинг ўзида фойдаланилиши керак деб, белгилаб қўяйлик.

— Ўтган йили катта муваффақиятга эришдик, — деди ўз нутқида Янгиариқ районидаги Киров номли колхоз механизатори **Б. Собиров**. — 95 гектар ернинг ҳар гектаридан 40 центнер хом ашё олинди. Бу пландагидан 8,9 центнер кўп демакдир. Менинг ўзим машинада 298 тонна пахта тердим, мажбуриятимни 149 фоиз бажардим.

Лекин бугун ҳал этилмаган муаммолар ва фойдаланилмаган резервлар ҳақида гапириш керак. Амударё этакларида деҳқончилик билан шуғулланиш тобора мушкуллашиб бораётганлиги маълум. Келаётган сувнинг сифати паст ва у билан ерни ювиш мушкул. КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети регионимиздаги экология ҳолатини яхшилаш тўғрисида яхши қарор қабул қилдилар. Лекин ҳозирча назорат этувчи ташкилотлар: табиатни муҳофаза қилиш давлат комитети, прокуратура, санитария-эпидемия станцияларининг ишини ҳис қилмаяпмиз.

Вақт биздан хўжаликни оқилона юритишни талаб қилмоқда. Чунончи, фақат бизнинг районимизда ёнилғи фондининг катта қисми сув насосларига сарфланади. Электрлаштириш уч минг тоннадан ортиқ ёқилғини тежашга имкон берган бўлур эди.

Кейинги пайтларда матбуотда турли норасмий ташкилотлар ҳақида кўп гапиришмоқда. Улар билан тарбиявий ишларни кучайтириш керак, деб ўйлайман.

Ўзбекистон Ёзувчилар союзи правлениесининг секретари шоир **А. Орипов** сўзга чиқади:

— Бу галги қурултой баҳор бошланиши билан, биз наврўзни қайта нишонлай бошлаган пайтда ўтмоқда. Қадим замонларда одамлар мана шу айём кунлари бир-бирларига фақат омад ва эзгу-истаклар тилаганлар. Мен Ўзбекистон ёзувчилари номидан деҳқонларга энг яхши тилаклар изҳор қиламан.

Бизда кўпгина муаммолар тўпланиб қолган. Улар пахтачилик масалалари ва она тили масалалари, экология, болалар ва хотин-қизларнинг аҳволи масалаларидир. Бу борада халқдан ўғирланган ва жиноятчилардан тортиб олинган миллионлаб сўм маблағни республикага қайтариш адолатли бўлишини айтиш ўринлидир.

Ёшим ва тажрибам жиҳатидан ҳам менинг насиҳат қилишим ноўрин бўлур эди. Аммо бир масалани сизларнинг олдингизга қўймоқчиман, тўғрироғи, сизлар билан маслаҳатлашмоқчиман. Афтидан, биз пахта монокультураси, нарх белгилаш муаммоларини ҳал этамиз — вақти келиб, буларнинг ҳаммаси ўз жойига тушади. Устозимиз Ғафур Ғулом яхши сўз нондек азиз деб ёзган эди. Ҳозир деҳқонларимиз ана шундай сўзга муҳтож эканликларини сезаётган бўлсангиз керак.

Мен залда ўтирган раҳбарларга мурожаат қилиб, сизлар одамларга нисбатан дилкаш бўлинг, уларга самимий сўзлар билан ёрдам беринг, демоқчиман. Катта турмушдан ўзларини четга олмасликлари учун ёшларга, ўзини ўзи ёқиб юбориш ҳоллари бўлмаслиги учун аёлларимизга ва келинларимизга нисбатан айниқса эътиборли бўлайлик.

Аждодларимиз ўлимдан ташқари ҳамма нарсанинг даъвоси бор дейишган. Раҳбарларимиз мураккаб шароитда умумий куч-ғайрат билан йиллар давомида тўпланиб қолган муаммоларни ҳал этишга интилаётган бир пайтда, биз, адиблар баландпарвоз сўзлар ўрнига, гуруҳбозликка ва ғаразгўйликка чек қўйиб, халқимизга амалий ёрдам берайлик. Биз ҳам халқимиз равнақига ўз ҳиссамизни қўшишимиз лозим. Биз қайта қуришнинг буюк кучига ишонамиз.

А. Орипов нутқининг охирида ўз шеърини ўқиб берди.

— Бизнинг районимизда ишнинг янги иқтисодий усуллари кенг жорий этилмоқда, — деди Фарғона область Киров район партия комитетининг биринчи секретари **Н. Раҳимов**. — Бу йил жами экин майдонининг 90 проценти ижарага берилди. Аммо ҳал қилиниши лозим бўлган кўпгина муаммолар ҳам бор. Пахта монокультураси туфайли экология вазияти чигаллашди, тупроқ структураси бузилди. Матбуотда ҳар йили тўрт миллион тоннадан пахта етиштириш керак, деган фикрлар билдирилмоқда. Бўшаган майдонларга нима экиш керак? Озуқабоп экинлар катта даромад бермайди. Агар сабзавот етиштириладиган бўлса, уни сақлайдиган ва қайта ишлайдиган жой йўқ. Буида обдон ўйлаб кўриш зарур.

Икки консерва цехини қуриш учун ҳужжатлар ишлаб чиқилган, ана шу цехларнинг ҳар бири йилига уч миллион шартли банка маҳсулот ишлаб чиқаришга мўлжалланган. Қурувчилардан иборат бригадалар ва кооперативлар тузилмоқда. Ғишт заводлари кўпайиб бораётганлиги яқин йиллар ичида шу бинокорлик материалига бўлган талаб-эҳтиёжни қондириш имконини беради. Лекин биз тегишли министрликлар ва идораларнинг ёрдамини ҳам кутяпмиз.

Ҳозирги шароитда фан-техника тараққиётининг роли ортиб бормоқда. Қишлоқ хўжалигида ишлатилаётган машина ва механизмларнинг асосий қисми маънавий жиҳатдан эскириб қолган, уларни янгилаш учун эса кўп маблағ зарур. Маблағларни чет элга маҳсулот сотишдан олинаётган валюта билан тўлдириш, унга техника ва асбоб-ускуналар сотиб олиш мумкин. Аммо ҳозир колхоз ва совхозлар ўз маҳсулотини сотишдан ҳатто жуда оз миқдорда ҳам валюта тушумларига эга эмас.

Ем-хашак ҳам муаммо бўлиб турибди. Пландан ташқари пахта ҳосилини қайта ишлашдан олинадиган чиқитлар — шелюха, кунжарани хўжаликларнинг ўзида қолдирса бўлмайдими? Биз ана шу маҳсулот турларини иттифоқдош республикаларга — бундай маҳсулотлар етарли бўлган жойларга юборяпмиз.

Уруғчилик муҳим муаммолигича қолмоқда. Социал соҳада ҳам ҳал этилмаган масалалар оз эмас. Томчилатиб суғоришдек илғор усулдан фойдаланиладиган янги совхозлар қурилиши пайсалга солинмоқда. Лекин бизнинг таклифларимиз давлат агросаноат комитетида қолиб кетмоқда.

— Бундан эллик беш йил муқаддам худди шундай қурултойда Акмал Икромов нутқ сўзлаган эди, — деб сўз бошлади «Совет Ўзбекистони» газетасининг муҳаррири **Ў. Усмонов**. — Унинг ўша нутқи бирорта ҳам тўпламга киритилмаган, биз уни газеталар тахламидан топдик. Шу нарса аён бўлдики, у ўша пайтда тилга олган муаммолар бугунги кунда ҳам долзарбдир.

Масалан, у саллани олиб ташлашга деҳқонларни мажбур қилган раҳбар тўғрисида гапирган эди. Нима учун? Яқингинада биз ҳам худди шундай бепарволик билан наврўзга ҳужум қилдик, уни диний байрам деб эълон қилдик. Ваҳолонки, мана шу барча анъаналар ва урф-одатлар замирида инсон турибди.

Ҳар қандай ишни аввало пухта ўйлаш, шундан кейингина ҳал этиш керак. Пахта етиштириш ҳажми тўғрисидаги саволга бир киши беш миллион тонна, иккинчиси уч миллион тонна, учинчиси тўрт миллион тонна пахта бериш керак, деб жавоб қайтаради... Нега шундай? Биз ҳар бир кишининг ўз фикрини батафсил асослаб беришига имконият яратишимиз лозим.

Агар бошқа экинлар ҳосилини етиштиришни кўпайтирадиган бўлсак, биз пахтачилик учун мўлжалланган техникани нима қилишимиз ва боғдорчилик, сабзавотчилик учун машиналарни қаердан олишимиз тўғрисида ўйлаб кўришимиз керак. Чунки ҳозирча бундай машиналар етишмайди.

Бу ерда журналистлар шанига кўпгина танқидий мулоҳазалар айтилди. Эҳтимол, ана шу фикрларнинг кўпчилигига қўшилиш керак. Бироқ ҳар ким ўз иши билан шуғулланиши даркор деган сўзга тузатиш киритишни истайман. Менимча, мана шу сўзлар замирида баъзилар журналистларнинг танқидидан ўзларини четга олиш истагини яширмоқдалар. Бундай танқид зарур. Танқид холис, тўғри бўлиши ва фактларга асосланиши кераклиги бошқа гап. Танқид қилибгина қолмай, шу билан бирга амалий таклифлар киритиш ҳам зарур.

Минбарга Поп районидаги «Ленинград» колхозининг бригадири **Д. Раҳматова** чиқади.

— Областимиз агросаноат комплекси меҳнаткашлари йилни муайян ютуқлар билан якунладилар, — дейди у. — Қишлоқ хўжалиги маҳсулоти етиштириш ва уни реализация қилиш планлари ошириб бажарилди. Ижара ва коллектив пудрати жорий этилганлиги бунда катта роль ўйнади. Хўжаликларнинг иқтисодий аҳволи мустаҳкамланмоқда. 1987 йилга нисбатан ўтган йили маҳсулот етиштириш 16 процент, даромад эса 23 процент кўпайди. Область бўйича 125 миллион сўмдан кўпроқ соф фойда олинди ва бу бундан бир йил аввалгига нисбатан икки баравар кўпдир. Рентабеллик даражаси 27 процентни ташкил этди.

Энди районимиз тўғрисида гапирмоқчиман. Бизда ерларнинг 86 процентдан кўпроғи оилавий ва коллектив пудрат усулида иш олиб бораётган кишиларга топширилган. Деҳқончиликда 28 та, чорвачиликда 17 та ижара коллективи бор. Иқтисодий усулда хўжалик юритиш методлари бизнинг «Ленинград» колхозимизда ҳам кенг жорий этилмоқда. Мана икки йилдирки, 200—300 та бузоқ пудрат асосида сўқимга боқиш учун аҳолига берилмоқда. Колхоз эса ем-хашак билан ёрдам беряпти. Бу колхозга ҳам, колхозчиларга ҳам нафлидир.

Яқинда эса биз яна бир янгиликни жорий этдик: 200 бош чўчқа боқишга мўлжалланган фойдаланилмаётган чўчқахонани «Строитель» кооперативига бердик. Кооператорлар билан ҳар йили 20 тонна гўшт топшириш тўғрисида шартнома туздик. Озуқа базаси учун эса 18 гектар ер ажратиб бердик. Кооператив ана шу майдондан ем-хашакдан ташқари ёнғоқ ва полиз маҳсулотлари етказиб бериш мажбуриятини олди.

Қўшни республикалар, шунингдек РСФСР кооперативлари билан ҳам алоқалар йўлга қўйилмоқда. Улардан ёғоч-тахта ва бошқа бинокорлик материаллари сотиб оляпмиз.

Ўз бригадам тўғрисида ҳам гапирмоқчиман. Чек системаси ёрдамида ҳисоб-китоб қилиш йўли билан коллектив пудрат асосида ишлаяпмиз. Ўтган йили 117 гектар ернинг ҳар гектаридан 36 центнер пахта йиғиштириб олдик, 420 тонна ҳосил сотдик. Пландан ташқари 38 минг сўм фойда кўрдик, 18 минг сўм иқтисод қилдик.

Ўсимликларни ҳимоя қилиш Ўрта Осиё илмий-тадқиқот институтининг директори **С. Алимуҳамедов** қишлоқ хўжалик экинлари зараркунандалари ва касалликларига қарши кураш масалаларига тўхталди.

— Республика қишлоқ хўжалигида ҳали кўпгина резервлардан фойдаланилмаётир, — деди у. — Ҳозир экиш мавсуми бошланмоқда. Кўп нарса чигитнинг сифатига ва экиш технологиясига риоя этилишига, ёш ниҳолларни парвариш қилишга боғлиқдир. Ниҳолларни парвариш қилиш анчагина куч-ғайрат сарфлашдан ташқари ўсимликларни касалликлардан ҳимоя қилувчи препаратлардан фойдаланишни ҳам талаб этади. Ана шу препаратлар арзон эмас, шунинг учун ҳам мен пахта нархини қайта кўриб чиқиш тўғрисидаги масала тўғри ўртага қўйиляпти, деб ҳисоблайман.

70-йилларда республикада заҳарли химикатлардан жуда кўп фойдаланилди. Кўпинча алоҳида зарурат бўлмаганда ҳам улар ишлатилди. Эндиликда матбуот бу муаммони ўз назоратига олди, бироқ оммавий ахборот воситалари баъзида ҳаддан ошириб юбормоқда. Масалан публицист Минкин Ўзбекистонда ҳар гектар пахта майдонига 54,5 килограмм заҳарли доривор солинади, деб ёзади. Айни пайтда биз шу пайтгача бутифосдан фойдаланаётган эмишмиз. Бизда бошқа республикалардагига нисбатан заҳарли химикатлар 20—30 баравар кўп ишлатиляпти, деган фикрлар ҳам бор. Шунинг натижасида гўё касаллик, айниқса хотин-қизлар орасида кўп эмиш. Бундай ҳаддан ошириб юборилган рақамлар қаердан олинди?

Республикада кейинги йилларда химикатлардан фойдаланишни камайтириш учун анчагина ишлар қилинди, ўсимликларни ҳимоя қилишнинг биологик методлари жорий этилмоқда. Масалан, ўтган йили Наманган областида экинларнинг 93 проценти энтомофаглар ҳимоясига олинди. Ҳозир республикада 733 та биологик лаборатория ишлаб турибди.

Камчиликларимиз ҳам бор. Трихограмлар етиштирадиган ана шу линияларга анча маблағ сарфланди. Улар эса яхши ишламаяпти — кўпинча қувватларнинг атиги 40—60 процентигина ишлатилмоқда, улар эҳтиёт қисмлар билан таъминланмаяпти. Барча биологик лабораториялар ишини яхшилаш, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг ана шу соҳасини мустаҳкамлаш зарур.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов якунловчи нутқ сўзлади. У қурултой қатнашчиларининг кўпдан-кўп саволларига жавоб қайтарди.

(ЎзТАГ).

ҚИСҚА ВАҚТ ИЧИДА СЕЗИЛАРЛИ НАТИЖАГА ЭРИШАЙЛИК

(Давоми. Боши 1-бетда).

етарли баҳо бермаётганлигини узил-кесил ўзгартириш талаб этилади. Аслида оилавий хўжаликлар — қишлоқ хўжалиги социалистик системасининг узвий қисмидир.

Улар иқтисодий вазифанигина эмас, шу билан бирга муҳим социал вазифани ҳам бажариб, кўплаб ўқувчилар, пенсионерлар ва бошқа категориядаги одамларни ижтимоий фойдали меҳнат фаолиятига жалб этиш имконини беради. Бу оилавий даромаднинг муҳим манбаидир.

Шу билан бирга бир қанча жойларда озиқ-овқат ресурсларини тўлдиришнинг мана шу муҳим манбаидан ғоят етарли даражада фойдаланилмаяпти. Бу энг аввало, чорвачилик маҳсулоти етиштиришга тааллуқлидир. Кейинги уч йил ичида Амур ва Кўкчатов областларидаги шахсий хонадонларда сут етиштириш, Хабаровск ўлкаси, Урал областида гўшт етиштириш сезиларли даражада қисқарди. Приморье ўлкасида оилавий хўжаликларни ривожлантириш билан суст шуғулланилмоқда.

Оилавий хўжаликлар ем-хашак билан ҳамон кам таъминланаётганлиги уларда қорамол бошини ва хўжалик маҳсулоти етиштиришни кўпайтиришга тўсқинлик қилаётган омиллардан биридир. Оилавий хўжаликларда ишлаш учун техника ишлаб чиқариш тўғрисида гап борди. Бир қанча машиналар ва механизмлар бўйича бундай техника фақат виставкалар ўтказиш учун етарлидир.

Аҳолини мева-сабзавот билан таъминлашда коллектив боғдорчилик ва полизчилик муҳим ўрин эгаллайди. Кейинги вақтда коллектив боғдорчилик ва полизчиликни ривожлантиришга оид ишлар айниқса авж олдириб юборилди. Гражданларга оилавий хўжаликлар, боғлар ва полизлар учун ер участкалари ажратиб беришдаги ҳар қандай тўсиқларни олиб ташлаш, шундай хўжаликлар барпо этиш ва ривожлантиришда ҳамда етиштирилган маҳсулотни тўғридан-тўғри жойларнинг ўзида харид қилишга ҳар томонлама ёрдам бериш зарурлиги айтиб ўтилди.

Қишлоқда оилавий хўжалик томорқадан бошланади. Қишлоқ меҳнаткашларига аҳоли маблағларини жалб этиш йўли билан якка тартибда уй-жойлар қуриш учун шарт-шароит яратиш керак.

Аҳолидан ортиқча маҳсулотни харид қилишни йўлга қўйишдаги жиддий камчиликлар оилавий хўжаликларни, коллектив боғдорчилик ва полизчиликни ривожлантиришга тўсқинлик қилмоқда.

Шунинг учун йирик колхоз ва совхозларнинг барча марказий қўрғонларида маҳсулотни тайёрловчи ва қайта ишловчи комплекс корхоналарни барпо этиш муҳимдир.

Маълумки, мамлакатда замонавий озиқ-овқат индустриясини вужудга келтиришнинг кенг кўламли программаси амалга оширилмоқда ва бунинг учун мудофаа корхоналари жалб этилди. Бу ишни жойлардаги ташаббускорлик билан мустаҳкамлаш, матлубот кооперациясининг маҳсулотни қайта ишлайдиган ускуналар ишлаб чиқаришини ривожлантиришда унга ёрдам бериш фойдалидир.

Матлубот кооперацияси оилавий хўжаликлардан маҳсулот харид қилиш ва уни қайта ишлаш билангина шуғулланиб қолмай, айни пайтда мазкур секторни аралаш ем, техника, кўчат ва бошқа материаллар билан ҳам таъминлаб туриши керак.

Ҳозир қабул қилинган қарорларни бажаришга фаол киришиш зарур. Омскликларнинг тажрибаси, бу ерда эришилган натижалар бизга кўп нарсани ўргатади, деди Е. К. Лигачев. Энг аввало, хўжалик юритишнинг иқтисодий методлари билан ташкилотчилик ишини моҳирона узвий қўшиб олиб бориб, шахсий секторни ва корхоналарнинг қишлоқ хўжаликларини ривожлантиришни, саноат корхоналарининг колхозлар ва совхозлар билан кооперациясини бошқариш системасини ҳамма жойда ишлаб чиқиш ва жамоатчилик иштирокида унинг амал қилишини демократик йўл билан таъминлаш зарур. Мана шу барча ҳаракатларнинг кўлами ва суръатини ошириш лозим.

Омск область партия комитетининг биринчи секретари **Е. Д. Похитайло** аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш ва қишлоқни социал қайта қуриш соҳасида областда амалга оширилаётган ишлар тўғрисида гапириб берди. Семинар-кенгаш қатнашчилари бевосита хўжаликлар ва корхоналарда омскликларнинг тажрибаси билан танишдилар.

Семинар-кенгашнинг охирида бўлиб ўтган ялпи мажлисда КПСС Марказий Комитетининг секретари **О. Д. Бакланов** нутқ сўзлади. Бугунги кунда, озиқ-овқат муаммосини ҳал этишдан ҳеч ким четда тура олмайди, деди у. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ривожлантириш учун иқтисодий тадбирлар зарур техника билан таъминланиш орқали мустаҳкамланиши керак. Иш айни ҳар томонлама олиб борилгандагина меҳнат унумдорлигини кескин ошириш имконияти яратилади.

СССР Умумий машинасозлик министри **В. Х. Догужиев**, СССР Ўрта машинасозлик министри **Л. Д. Рябев**, СССР Авиация саноати министри **А. С. Сисцов** нутқлари ҳам ана шу муаммоларни батафсил таҳлил этишга бағишланди.

ВЦСПС раиси **С. А. Шалаев**, ВЛКСМ Марказий Комитетининг Биринчи секретари **В. И. Мироненко**, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари **Д. Д. Берков**, Қирғизистон Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари **У. С. Сидиқов**, Целиноград область ижроия комитетининг раиси **К. А. Таукенов**, ВЛКСМ Новосибирск область комитетининг биринчи секретари **А. В. Морозов** ва бошқалар ҳам ўз фикрларини ўртоқлашдилар.

Е. К. Лигачев кенгаш ишига якун ясади.

Семинар-кенгашда КПСС Марказий Комитети Аграр бўлимининг мудири И. И. Скиба, СССР Министрлари Л. Б. Васильев ва Е. И. Сизенко, Центросоюз Правлениесининг раиси П. С. Федирко, СССР Госплани ва Госснабининг раҳбар ходимлари иштирок этдилар.

(ТАСС).

ДОИМИЙ КОМИССИЯ БИЛДИРИШИ

ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ Тошкент область Советининг миллатлараро муносабатлар ва интернационал тарбия масалалари бўйича доимий комиссияси маълум қиладики, Тошкент областида яшайдиган барча миллат ва элатлар вакилларини уларни қизиқтираётган масала ва муаммолар юзасидан эртага 5 апрель чоршанба куни соат 15 дан 19 гача қабул қилади.

Адрес: Хоразм кўчаси, 51-уй, Тошкент область ижроия комитети, 19-хона.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ МИЛЛАТЛАРАРО МУНОСАБАТЛАРГА БАҒИШЛАНГАН ПЛЕНУМИ ОЛДИДАН

СОВЕТ ИТТИФОҚИ—УМУМИЙ УЙИМИЗ

• Таклиф қиламан •

ОДАМ ОДАМГА КЕРАК

Кейинги йилларда камчиликлар, муаммолар ҳақида кўпроқ гапирадиган бўлиб қолдик. Тўғри, камчиликлар оз эмас. Лекин уларни бартараф этишга ўзимиз қандай ҳисса қўшаяпмиз? Кўпинча шу саволга жавоб излаб ўзим бажараётган ишларни таҳлил қилиб кўраман.

Пенсияга чиққан бўлишимга қарамай уйда тинч ўтирмайман. Қўлимдан майда ремонт ишларини бажариш келади. Шунинг учун ҳам йил бошидан бошлаб уруш ветеранлари ҳамда Афғонистондан ногирон бўлиб қайтган интернационалчи-жангчиларга бепул хизмат кўрсата бошладим. Уларнинг хонадонида тез-тез бўлиб, майда ремонт ишларини бажараяпман. Бундан анча олдинроқ беш йиллик, тинчлик, болалар фондларига ҳар ойда 10 сўмдан пул ўтказишга киришган эдим. Қисқа вақт ичида бу фондларга 500 сўм ҳадя этдим.

Арманистон ва Тожикистонда бўлган зилзиладан сўнг табиий офатдан азият чеккан қардошларга баҳоли-қудрат кўмаклашишга қарор қилдим. Тезда ёрдам фондларига 20 сўмдан пул ўтказдим. Бу бошқа ҳамиятли кишилар тақдим этган маблағ олдида денгиздан бир томчи бўлса-да, ҳар ҳолда қалбим буюрганини қилдим деб бироз таскин топаман.

Одам одамга ҳамиша керак. Шундай экан, қайси миллатга мансуб бўлишимиздан қатъий назар ўзаро бир-биримизнинг яхши сўзимизга, мададимиз ва ёрдамимизга муҳтожмиз. Ватанимиз, йўлимиз, мақсадимиз бир бўлгандан кейин қалбимиз, дилимиз ҳам бир бўлмоғи керак.

Ўзаро тарихимиз, тилимиз, урф-одатларимизни яхши билсак бир-биримизга тезроқ тушунамиз. Лекин кўпгина рус миллатига мансуб кишилар маҳаллий миллат халқи ҳаётини, адабиётини ва маданиятини яхши билмаслиги мени афсуслантиради. Яқинда халқимиз интернационалчи шоир ва революционер Ҳ. Ҳ. Ниёзий таваллудининг 100 йиллигини кенг нишонлади. Менинг тақдиримда Ҳамзани вояга етказган ўзбек халқи ўз вақтида ҳал қилувчи роль ўйнаган. Киномеханик бўлиб ишлаган кезларимда республиканинг кўпгина шаҳар ва қишлоқларини кезиб, бу меҳмондўст халқнинг меҳрига қонганман, нонтузини татиганман. Шунинг учун ҳам ўзбеклар олдида бошим ерга теккунча таъзим қиламан.

Мен рус мактабларида билим олаётган ёшлар билан суҳбатлашиб, бир нарсага ҳайрон бўлдим. Уларнинг аксарияти Ҳамза, умуман ўзбек адабиёти намояндаларини ниҳоятда кам билишар экан. Рус адабиёти саҳифаларида Ҳамза тўғрисида икки-уч оғиз сўз ўқийсиз холос. Ваҳоланки, Ҳамза ижодда Николай Островский ва бошқа рус совет адабиёти намояндаларидан қолишмайди. Уни биз, ўзбек Корчагини десак арзийди. Шундай экан, Ҳамза ва унинг замондошлари рус совет адабиёти саҳифаларида ҳам тўлароқ гавдаланишлари керак. Токи рус миллатига мансуб кишилар ҳам ўзбек халқи етиштирган ноёб истеъдод эгалари ижодидан баҳраманд бўлсинлар. Бунинг катта тарбиявий аҳамияти бор.

Кейинги пайтларда миллатчилик кайфиятидаги айрим ёшлар икки буюк халқ ўртасида низо чиқаришга уриниб безорилик қилмоқдалар, тушунмаган одамлар эса билиб-билмай безориликка миллатчилик ёрлиғини ёпиштирмоқдалар. Бу нотўғри. Рус ва ўзбек халқи ўртасидаги асрий дўстликка бир ҳовуч безорилар раҳна сололмайди. Ўзбекистонда туғилиб, шу азиз тупроқда катта бўлган рус миллатига мансуб бўлган кишилар ҳам, уларнинг ўзбек биродарлари ҳам бунга йўл қўймайдилар. Чунки биз бир-биримизни ёшлигимиздан яхши биламиз, оға-ини, дўст-биродар бўлиб кетганмиз. Бундан буён ҳам шундай бўлиб қолишимиз керак.

Н. ШАДРИН,
пенсионер.

НАВРЎЗ—ИККИ ХАЛҚ МАДҲИДА

БУ ЙИЛГИ Наврўз Тошкент районига бошқача келди. Ҳали у колхозда, ҳали бу колхозда карнай-сурнай наволари эшитилиб, айём нишонланаётганини дараклайди. Дошқозонларда етилган сумалакдан тотиб, «омонлиқ-сомонлиқ» қилмаган, осуда ҳаётига шукрона айтмаган кимса қолмади, десак муболаға бўлмас.

Район ижроия комитети, партия ва комсомол ташкилоти колхозларда нишонланган айёмларга раҳнамолик қилиш билан кифояланмай, район меҳнаткашларининг барчасини ўтган шанба Дендропаркка эҳтиром билан таклиф этишди.

Ҳамма кўклам либосини кийган сўлим манзилгоҳга шошади. Дастурхонга кўкламнинг тансиқ таомлари — сумалак, ҳалим, жиззали нон, кўксомсалар, ширинликлар тортилган. Барчанинг завқи жўшиб, ашула, рақс авжга чиқди. Аскиядан, қаҳқаҳадан боғлар ларзага келгудек бўлади. Дорбоз, масхарабоз, тошполвонларнинг ўйинлари айёмга янада файз киритди. Хуллас, шу куни ғуборлар тарқаб, баҳри дил очилди.

Наврўз район миқёсида нишонлангани учун унга алоҳида тайёргарлик кўрилди. Республикага таниқли шоирлар ва ёзувчилар, хонанда ва созандалар фахрий меҳмон сифатида таклиф этилди. Миллий ўйинларга кенг ўрин берилди. Район маданият уйларига бирлаштирилган халқ ансамблларининг чиқишлари бўлди.

Районда қандай тадбир ўтказилса, қўшни Қозоғистоннинг Сароғоч райони меҳнаткашларини ҳам таклиф қилиш яхши анъанага айланган. Шунга жавобан сароғочликлар ҳам турли тадбирларга уларни таклиф қилиб туришади. Якшанбада сароғочликлар ўз отчопарларида бир йўла икки байрамни — районнинг 50 йиллик тўйини ҳамда Наврўзни кенг нишонлашди. Байрамда Қозоғистон ССРнинг бошқа районлари ҳамда Ўзбекистондан Тошкент райони вакиллари иштирок этдилар. Мазкур райондан борган ансамбллар ижросидаги ўзбек миллий куй ва рақслари, миллий ўйинлар мезбонларни ниҳоятда хушнуд этди.

Р. СОДИҚБЕКОВА.

● **Суратларда: Наврўз — икки халқ мадҳида.**

Д. АҲМЕДОВ фотолари.

• Қон—қардошимиз •

«СИЗ»ИМИЗ «СЕН» ГА БОРМАЙДИ

Бўка районида аҳил яшаб, меҳнат қилаётган аҳолининг анчагина қисми тожиклардир. 1951 йилда янги ерлар ўзлаштирила бошланиши билан Қашқадарё область собиқ Бешкент районида яшовчи 300 тожик хонадони мол-мулки, чорваси билан «Партия XX съезди», «Ленинобод» колхозларига кўчиб келган эди. Орамизда деҳқон ва чорвадорлар билан бирга махсус маълумотли мутахассислар — ўқитувчи, врачлар, медицина ҳамширалари ҳам бор эди.

Кейинроқ «Партия XX съезди» колхозининг қир участкаларига Тожикистон ССР Мастчоҳ районидан яна 200 дан ортиқ тожик оиласи кўчиб келди. Неча йиллардан бери ўзбек ва тожиклар оға-инилардек яшаб, ёнма-ён туриб меҳнат қиляпмиз. Тўй ва маъракаларимиз бир-биримизсиз ўтмайди. «Сиз» деган тилимиз «сен»га бормайди.

Ўзбек, тожик, қозоқ ва бошқа миллатларнинг вакиллари колхозни бошқаришда ҳам, жамоат ишларида ҳам фаолдирлар. Жумладан, «Партия XX съезди» колхози партия комитетининг секретари Фармонқул Фармонов, сут-товар фермасининг мудири Муса Исаев тожик миллатига мансубдирлар.

Аҳиллик билан меҳнат қилиб, адир ерларни экинзорларга, обод қишлоқларга айлантиряпмиз. Хўжалигимизда пахта, бошқа экинлар ҳосили, чорва маҳсулотлари кўпайиши билан бирга янги мактаб ва касалхоналар қурилмоқда. Яқин йилларнинг ўзида колхоз марказида 320 ўринли икки қаватли замонавий мактаб биноси фойдаланишга топширилди. Фирдавсий, Бобир номли мактаблар учун қўшимча синф хоналари қурилди.

Қишлоқда медицина муассасалари шохобчалари ҳам кенгайиб бормоқда. Халқ талаби билан колхознинг уч қаватли маъмурий биноси шифохонага бўшатиб берилди. Болалар ва терапия бўлимлари бўлган, замонавий медицина жиҳозлари билан таъминланган, бу касалхонага тожик йигити Шомалик Муҳамедов бош врачлик қиляпти.

Шу билан бирга бизда айрим муаммолар бор. 1969—1970 йилларда турли баҳоналар билан Крупская номли, Островский номли мактабларда тожик тилида ўқитиш тўхтатиб қўйилди. Райондаги баъзи бошқа мактабларда ҳам шундай йўл тутилди. Ҳозир фақат Фирдавсий номли мактабда дарслар тожик тилида олиб борилади. «Партия XX съезди», «Ленинобод» колхозларидаги юзлаб болаларнинг ўз она тилларида ўқиш имкониятлари чекланган. Ҳолбуки, тожик тилида дарс олиб борадиган кўпгина ўқитувчиларимиз бор. Улар ҳам ўзбек мактабларида ишлашга мажбур бўлмоқдалар. Бунинг устига тожик тилида дарсликлар, ўқув қўлланмалари етишмайди.

Биз она тилимизда чиқадиган маҳаллий матбуотга ҳам эҳтиёж сезмоқдамиз. Районда тожик тилида алоҳида газета ташкил қилиш қийинлигини биламиз. Шундай экан, «Пахтакорлар овози» район газетасининг бир саҳифасини тожик тилида чиқариш мумкин эмасми? Миллатлараро муносабатларни тобора уйғунлаштириш учун зарур чоралар кўрилаётган ҳозирги пайтда бу муаммоларни ҳал қилиш муҳимдир.

Ядулла ИСМАТОВ.
халқ маорифи аълочиси, меҳнат ветерани.

• ШАХСИЙ ФИКР •

ҲАЛ ҚИЛИШ ПАЙТИ КЕЛДИ

КЕЙИНГИ пайтларда матбуотда ўзбек аскар йигитлар русчани яхши билмайдилар, деган ҳақоратомуз сўзлар учраб турибди. Бунинг бир неча сабаблари бор, албатта. Биринчидан, мактабда рус тилини ўргатиш кўнгилдагидек эмас. Иккинчидан, украин ёки белорус йигитига нисбатан ўзбек йигити учун рус тилини ўрганиш оғирроқ. Чунки рус, украин ва белорус тиллари славян тилининг Шарқий шўъбасига кирса, ўзбек тили қурилиши системаси тамоман бошқача бўлган турк тили тоифасига тааллуқлидир.

Бу ҳол ўзбек йигитларини ҳарбий хизматга тайёрлаш ишига алоҳида ёндашиш зарурлигини кўрсатади. Масалан, чет элдан келган абитуриентларни аввало олти ой, бир йил русчага ўргатиб, кейин студентлар сафига қўшишади. Нима учун шу тадбирни ҳарбий қисмларда рус бўлмаган ёки русчани яхши билмайдиган аскарларга тадбиқ этиб бўлмас экан? Улар ҳарбий қисмларнинг алоҳида бўлимларида русчани изчил ва пухта ўрганиб, кейин русчани мукаммал билувчилар сафига қўшилишлари мумкин-ку.

Тенг ҳуқуқли, иттифоқдош республикаларнинг йигитлари ҳарбий билимларни эгаллашда ва социалистик Ватанни ҳимоя қилишда баробар шароитларга эга бўлсинлар. Келгусида ўзбек тилининг ҳам ҳарбий соҳада ишлатилиши имкондан хориж нарса эмас. Чунки социалистик миллатлар тобора равнақ топиб бораверадилар, уларнинг ҳуқуқлари ортаверади. Лекин шу кеча-кундузда ўзбек тили ҳарбий соҳада ишлатилмагани туфайли бу мавзуда бадиий асар ёзиш амри маҳол. Ўзбекча ҳарбий терминология ишлаб чиқилмаган. Камёб бир луғатчадан бўлак бу борада ҳеч вақо йўқ. Тилчиларимиз бу ишга киришишлари зарур. Тил муомалада бўлмас экан, унинг функцияси ҳам камайиб, камбағаллашиб бораверади. Ҳарбий соҳада ўзбек тили ишлатилмаганидан бу борада тилимиз равнақ топмаяпти, балки таназзулга юз тутаётир. Тил ишлатилсагина ривожланади.

Мен юқорида ўзбек аскар йигитларига (нафақат уларга, балки русчани яхши билмайдиган бошқа қардош халқларнинг фарзандларига ҳам) алоҳида ҳарбий бўлинмаларда русчадан қўшимча машғулотлар ўтказилсин, деб таклиф қилдим. Бу таклифим айримларга ғалати бўлиб туюлади. Улар «миллий мактабларда рус тили ўргатилади-ку» деб айтишлари мумкин. Тўғри, ўзбек мактабларида ҳам рус тили ўқитилади. Лекин масалага бошқачароқ ёндашиш керак. Рус мактабларида инглизча (французча, немисча, испанча) ўқитилгани билан рус йигитларининг ҳаммаси ҳам бу тилни ҳарбий буйруқларни бажарадиган ва машғулотларни чуқур англаб етадиган даражада ўзлаштиролмайди-ку. Шу йигитларга «Мактабда инглизча ўқиган экансан, демак сенга инглизча (ёки немисча, французча) ҳарбий буйруқлар берамиз, ҳарбий техникани ўргатишни ҳам инглизча ўтамиз» деган талаб қўйилса, уларнинг аҳволи не кечарди, йигитларнинг ота-оналари фарзандларига ачиниб не аҳволга тушишади? Кейин рус аскар йигитлари мактабда ўн йил ўқиган бўлсаям, инглизчани билмас экан, қурилиш батальонидан бошқасига ярамайди, дея матбуотда жар солинса, бунга қандай қарашади? Ишончим комилки, улар «Бизлар русlinks, болаларимиз ҳам руслар, ҳарбий буйруқлар ва машғулотлар ҳам рус тилида бўлишини талаб қиламиз, чунки ҳар бир миллат вакилига ҳарбий буйруқ унинг она тилида айтилиши шарт, миллий муносабатларда ленинча принципларни бузишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Она тилимиз камситилмасин, инглиз тилига имтиёз берилмасин, ўғилларимиз камситилмасин, бу Ленин таълимотига зиддир», дея ҳуқуқларини талаб қилиб чиққан ва ҳимоя қилган бўлар эдилар.

Бу қонуний ва адолатли талабга тўла қўшиламан ва қўллаб-қувватлайман. Лекин Ленин таълимоти, ленинча миллий муносабатлар принциплари барча қардош халқлар, жумладан, ўзбек халқининг эндигина ҳарбий хизматга чақирилган ўн саккиз яшар аскар йигитларига ҳам тадбиқ этилсин, дейман. Уларга бошқа халқлар фарзандлари қатори теппа-тенг шароит яратиб берайлик, кейин шунга қараб талаб қилайлик. Йигитларимиз социалистик Ватан ҳимоясида барча тур қўшинларида фаол қатнашсинлар, чекларига фақатгина қурилиш батальонларида хизмат ўташ тушиб қолмасин деймиз.

1961 йилнинг 12 апрели сира эсимдан чиқмайди. Юрий Гагариннинг коинотга парвози барчани ҳаяжонга солиб юборганди. Тенгқурлар мунозара қилардик: «Биринчи космонавт рус йигити бўлди. Хўш, иккинчи космонавт ким бўлади? Қайси миллат вакили бўлади?» Биримиз олиб, биримиз қўярдик: «Иккинчи космонавт украин йигити бўладида, ахир украинлар нуфузи бўйича иккинчи ўринда-ку». «Ундай бўлса, учинчи космонавт ўзбек йигити бўлар экан-да!» «Йўқ, Конституциядаги иттифоқдош республикалар рўйхатида Ўзбекистон ССР тўртинчи қаторда туради, ўзбек космонавти тўртинчиси бўлади». Тортишувлар узоқ давом этди.

Аввало шуни таъкидлаш кераккки, бу тахминларда талабаларнинг орзуи ифодаланган эди. Ана ўшанда ҳеч кимнинг хаёлига орадан йигирма саккиз йил ўтгандан кейин ҳам ўзбеклардан космонавт чиқмайди, деган фикр келмаган эди.

Яқинда ўн тўрт яшар ўғлим сўраб қолди:

— Ада, нега ўзбеклардан космонавт йўқ?

Ўғлимга дарров жавоб қилолмадим. «Пахта ўзбек халқининг миллий ифтихори!» деганларига мағрурланиб, халқимизни жаҳон миқёсида танитадиган ва миллат сифатида эътироф эттирадиган ишлардан четда қолиб кетибмиз. Социалистик ва бизга дўст мамлакатлар халқларидан космонавтлар чиққан ва чиқаётган бир пайтда нега энди иттифоқдош республикалар халқларидан, масалан, литва, грузин, қозоқлардан космонавт ҳануз йўқ. Қозоқ тупроғи барча совет ва чет эллик космонавтлар учун парвоз майдони бўлибди-ку, йигирма саккиз йилдан бери шу тупроқнинг эгаларига бирор мартаям майдон бўлолмабди. Буни нима билан изоҳлаш мумкин? Ўтган йигирма саккиз йиллик даврда бутун бошли бир авлод туғилиб вояга етди. Халқлар руҳини кўтариш учун ҳам, бизда — социализм шароитида барча халқлар тенглигини амалдаги исботи сифатида ҳам қардош халқлардан космонавтлар чиқариш зарур эди. Бу тадбир халқларимиз дўстлигини янада мустаҳкамлашга бир омил бўларди.

ҚАЙТА қуришда матбуотнинг роли беқиёсдир. В. И. Ленин инқилобни амалга оширишда матбуотга қанчалик аҳамият берган, ундан ўринли ва унумли фойдаланган бўлса, биз саксонинчи йиллар кишилари ҳам оммавий ахборот воситаларидан шунчалик кенг фойдаланишимиз керак. Матбуот ҳақиқат минбари бўлмоғи зарур. Лекин баъзан бу принцип бузилаяпти. Бир мисол, Г. Ҳидоятовнинг «Правда Востока» газетасида босилган мақоласида «Темурнинг ўзбекларга ҳеч қандай алоқаси йўқ» дейилиши республика маданий жамоатчилигини ажаблантирди. Ваҳоланки, XIV, XV асрлар тарихимизни, агар Темурнинг чевараси Бобур номи билан аталмиш бобурийларни ҳам ҳисобга қўшсак, яна бир неча асрлик тарихимизни темурийлар ва улар даврида яратилган маданий, адабий асарларсиз, Самарқанд, Бухоро ва бошқа шаҳарларда темурийлар томонидан қурилган меъморий ёдгорликларсиз тасаввур қилиб бўлмайди. Темур мансуб бўлган барлос қабиласига ундан анча илгари яшаб ўтган буюк шоир Хисрав Деҳлавий ҳам, ундан кейин яшаган Алишер Навоийдан тортиб Мирзо Абдулқодир Бедилгача мансуб бўлган-ку. Халқимиз тарихида қандай ўрин тутганлигидан қатъий назар унинг бирор фарзандидан воз кечиб бўлмайди, бунинг иложи ҳам йўқ ўзи, чунки тарихни таҳрир қилиб бўлмайди, у бизгача ёзиб бўлинган, тамом вассалом.

Ҳақ-ҳуқуқни талаб этиш ва ҳимоя қилиш учун аввало уни таниш ва билиш зарур. Бунинг учун аввало лоқайдлик ва бефарқлик деб аталмиш ғафлат уйқусидан уйғотиш даркор. Асосий оқсаётган жойимиз ҳам ана шунда. Бир мисол, шу йилнинг 2 январида Ҳамид Олимжон номидаги адабиётчилар уйининг мажлислар залида (айтишларича, залда 170 тача ўрин бор экан) СССР Ёзувчилар союзининг аъзолари бўлмиш қаламкашлар СССР халқ депутатлигига номзодларимизни кўрсатиш учун тўпландик. Етарлича овоз берувчилар ва, республика областларида яшовчи адиблар таклиф этилмагани сабаби номзод кўрсатиш маросими 4 январга кўчирилди. Ўзбекистон Ёзувчилар союзи рўйхатида 630 адиб бўлгани ҳолда 4 январда 122 қаламкаш йиғилди. (Саноқчи гуруҳ овоз бериш якунида шу рақамни тилга олди). Ўнта областнинг фақат иккитасидан икки вакил келибди. 20 га яқин Ўзбекистон ССР халқ ёзувчилари ва шоирларидан икки нафари иштирок этди. Ёзувчилар союзи правлениеси секретариати 31 аъзодан иборат, йиғилишда эса улардан фақат 6 киши қатнашди ва президиумга чиқиб ўтиришди. Борингки, секретариат аъзоларидан 50 фоизи узрли сабабларга кўра кела олмай қолган дейлик, шундаям 15 киши номзод кўрсатишга қатнашиб, ўз гражданлик бурчларини ўташлари лозим эмасмиди? (Секретариат аъзоларининг ҳаммалари Тошкентда яшайдилар).

Она юртимиз ва она ўлкамиз бўлмиш қадрдон Ўзбекистон ҳам иттифоқдош республикалар билан баравар қадам ташласин, десак лоқайдликни бас қилиб, фаол бўлайлик. 4 январдаги ўша йиғилишни, айниқса, унда 31 кишилик секретариатдан атиги 6 киши қатнашганини эсласам, лоқайдликдан қутулиш учун кўп ишлар қилишимиз зарур деган фикр менга тинчлик бермайди. Фақат хўжакўрсинга салобат учун сайлаб қўйишадиган секретариатлар даври ўтиб кетибди. Ким бугунги кун — қайта қуриш даври талабига жавоб берса, кимки эл-юрт иши учун, коммунистик партия ўртага қўйган вазифаларни бажариш учун фидойи бўлса ва жону дилидан хизмат қилаётган бўлса, ана ўшалар секретариат аъзолигига сайлансинлар. Бу борада сўз кетганда адабиётимизнинг ёш бўғинига мансуб Муҳаммад Солиҳ, Усмон Азимов, Зоҳир Аълам, Хуршид Даврон, Мирза Кенжабоевлар кўз олдимдан ўтади. Халқимизнинг фидойи фарзандлари ҳамма соҳа ва барча авлод кишилари орасида топилади.

Ҳозир бир факт эсимга тушиб кетди. Бообрў, қўша-қўша фахрий унвонлару нишонларга сазовор икки санъаткор узоқ йиллар собиқ «Ўзбекистон маданияти» газетасининг таҳрир ҳайъатига аъзо бўлиб келдилару, лекин бирор мартаям редакцияга қадам ранжида қилмай оламдан ўтиб кетдилар. Бундай ғирт кўзбўямачиликка ўзлари ҳам, бизлар ҳам парво қилмасдик. Гўё ўзи шундай бўлиши шартдек одатланиб кетган эдик. Буни турғунлик даврининг иллатига йўямиз. Хўш ҳозирчи? Ҳозир ошкоралик, қайта қуриш... Таққосланса, орада ўзгариш борми? Бор, албатта! Лекин қанча? Лоқайд бўлмай, ана шулар ҳақида бош қотирайлик.

Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ,
ёзувчи.

ТУРКИСТОН ҲАРБИЙ ОКРУГИ КОМСОМОЛ АКТИВЛАРИ ЙИҒИЛИШИ

Тошкентда Қизил байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи комсомол активларининг йиғилиши бўлди. Унда ҳарбий коллективларда миллатлараро муносабатлар, интернационал ва ватанпарварлик тарбиясини янада яхшилаш масалалари муҳокама қилинди.

Армия бўлинмалари ва қисмлари комсомол комитетларининг секретарлари ҳамда аъзолари ялпи мажлисларда, мунозара секцияларида кўп миллатли коллективларда ёшлар орасидаги ишларни қайта қуриш йўллари ҳақида ошкора фикр алмашдилар. Бу ишда ҳал қилиниши талаб этилаётган кўпгина ўткир муаммолар йиғилиб қолганлиги таъкидланди.

Йиғилишда Туркистон ҳарбий округи ҳарбий кенгашининг аъзоси — округ Сиёсий бошқармаси бошлиғи генерал-лейтенант А. И. Овчинников нутқ сўзлади.

Бу муҳим суҳбат давра столи атрофидаги учрашув чоғида давом эттирилди. Унда комсомол активлари, комсомол, уруш ва меҳнат ветеранлари қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

• Қизиқарли статистика •

ҚАЕРДА, ҚАНЧА?

● **Тожикистонда 80 дан ортиқ миллат ва элат вакиллари яшаб меҳнат қилмоқда. Аҳолиси кўплиги жиҳатидан ўзбеклар тожиклардан кейин иккинчи ўринда туради.**

* * *

● **Республика Олий Совети депутатлари орасида ўзбеклар 16,8 процентни, маҳаллий совет депутатлари орасида 23,8 процентни ташкил этади.**

* * *

● **Колхозларнинг 28, совхозларнинг 21,3, хўжаликлараро корхоналарнинг 21,7 процентига ўзбек миллатига мансуб кадрлар раҳбарлик қилмоқдалар.**

* * *

● **Ўзбек аҳолиси учун «Совет Тожикистони» республика газетасидан ташқари иккита область газетасида махсус саҳифалар, иккита район газетаси, 20 дан ортиқ район ва шаҳар газеталарида махсус саҳифалар чиқариб борилаяпти.**

* * *

● **Тожикистон мактабларидаги 11,2 мингдан ортиқ синфларда дарслар ўзбек тилида олиб борилаяпти. Уларда 274 минг ўқувчи билим олмоқда.**

* * *

● **Республика Ёзувчилар союзида ўзбек адабиёти секцияси ишлаб турибди.**

* * *

● **Республика Олий Совети ҳужжатлари тожик, рус, ўзбек тилларида нашр этилмоқда. Партия комитетлари пленумлари, Олий Совет сессиялари ва доимий комиссиялар мажлисида музокаралар шу уч тилда бўлади.**

* * *

● **Қирғизистон ССРнинг Ўш областида истиқомат қилаётган деярли 2 миллион аҳолининг 56 процентини қирғизлар, 26 процентини ўзбеклар, 9 процентини руслар ташкил этади.**

* * *

● **Қозоғистон ССРда китоблар, газета ва журналлар 6 тилда чиқарилмоқда. Телевидение ва радио 5 тилда кўрсатув ва эшиттиришлар бераяпти.**

* * *

● **Тошкентда истиқомат қилаётган аҳолининг 41 проценти ўзбеклардир, руслар 38, татарлар 7, украинлар 2,5 процентни ташкил этади.**

* * *

● **Тошкент шаҳар Советига сайланган депутатларнинг 46,6 проценти ўзбеклар, 38,6 проценти руслар, 4,8 проценти татарлар, 4,2 проценти украинлардир.**

М. С. ГОРБАЧЕВнинг КУБАГА САФАРИ

(Боши 1-бетда).

Мен шахсан шунга умид қиламанки, бизнинг ўзаро иқтисодий ва маданий муносабатларимиз тобора кенгайиб, чуқурлашаверади. Катта ва кичик барча мамлакатлар бутун дунё бўйлаб тинч ҳамкорликнинг янги «оқими»га ўз ҳиссасини қўша олишларига ишонаман. Сизнинг «Қайта қуриш ва янгича фикрлаш мамлакатимиз ва бутун дунё учун» номли китобингизда: «шу келгуси асрда Ер юзининг ҳар бир гўшасида эркинлик қарор топсин»,— деб билдирган истагингиз рўёбга чиқишига умид қиламан.

Мен Сизни Ирландияда бутун ирланд халқи номидан ўзимизнинг ибора билан айтганда юз минг марта табриклайман.

М. С. Горбачев ўз табрик сўзида бундай деди:

Муҳтарам Бош министр жаноблари, хонимлар ва жаноблар!

Биз Ирландия диёрига қадам қўйганимиздан хурсандмиз, самимий кутиб олганингиз ва эзгу сўзларингиз учун ташаккур билдирамиз. Сизлар орқали биз кўҳна тарих ва маданиятга эга бўлган мамлакатни — намояндалари барча қитъалардаги кўпгина мамлакатларни ривожлантиришга ҳисса қўшган мамлакатни табриклаймиз. Биз Ирландиянинг мард ва талантли халқини табриклаймиз.

Бу йил бир қанча мамлакатлар раҳбарлари билан ўтказиладиган учрашувларимиз календарида Ирландия — йўлда шунчаки тўхтаб ўтиш эмас, балки воқеадир. Олий даражадаги биринчи Совет-Ирландия учрашуви қисқа бўлади, лекин шу боисдан ҳам ҳар бир дақиқа муҳимдир.

Бош министр жаноблари, биз ҳаммамизни бир хилда қизиқтираётган жаҳон, Европа муаммолари, икки томонлама муаммоларни Сиз билан муҳокама қилиш имкониятини қадрлаймиз. Биз бир-бири билан тобора кўпроқ боғланган ҳозирги дунёда ўз сиёсатимизни шакллантира туриб, барча давлатларнинг фикрларини эътиборга оламиз. Катта, ўртача ёки кичик ҳар қандай мамлакатнинг вакиллари билан мулоқот — тенглар ўртасидаги мулоқотдир. Фақат мана шу асосдагина хавфсизлик ва ишончни мустаҳкамлаш, ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантириш мақсадларига мос бўлиб тушадиган самарали қарорларга эришиш мумкин.

Халқаро мулоқотни кучайтириш, янгича сиёсий тафаккурни қарор топтириш ва мамлакатимиздаги революцион ўзгартишлар бир вақтга тўғри келиб қолган шунчаки жараёнлар эмас. Бу жараёнлар бир-бирига ёрдам бермоқда, XXI аср бўсағасида дунё яхшироқ, мустаҳкамроқ, адолатлироқ бўлиб қолишига кўмаклашмоқда. Ирландиялик суҳбатдошларимиз билан айни шу ҳақда гаплашиб оламиз, деб умид қиламиз.

Биз Совет-Ирландия муносабатларига барча йўналишларда жўшқинлик бағишлашга азму қарор берганмиз.

Эътиборингиз учун раҳмат, кутиб олганлигингиз учун раҳмат.

Сўнгра иккала мамлакат раҳбарлари икки томонлама музокараларга киришдилар.

* * *

ШЭННОН (Ирландия), 2 апрель. (ТАСС махсус мухбирлари). Бугун бу ерда олий даражадаги Совет — Ирландия учрашуви якунларига бағишлаб матбуот конференцияси ўтказилди. Ирландия Бош Министри Ч.Хохи журналистлар ҳузурида сўзга чиқиб, бундай деди:

Мен Президент М. Горбачев билан жуда мароқли музокаралар ўтказдим. Биз халқаро аҳамиятга молик масалаларни, икки томонлама масалаларни, Европадаги вазиятнинг ривожланиб боришини, бошқа муаммоларни тилга олдик. Биз икки томонлама муносабатларга доир бир қанча масалалар министрлик даражасида ривожлантирилади, деган фикрга келдик, жумладан Ирландия министрлари делегацияси бирмунча муфассал музокаралар ва мунозараларни давом эттириш учун Москвага боради. Пировардида шуни айтмоқчиманки, Совет Президентининг мамлакатимизга ташриф буюрганлиги шахсан мен учун катта шарафдир.

М. С. Горбачев жавоб нутқида қуйидагиларни таъкидлади: Мен баъзи гапларни такрорлашга мажбурман, чунки Бош Министр Хохи айтган гаплар бўлиб ўтган музокараларга менинг баҳоларим билан ҳам мос келмоқда. Булар сермазмун музокаралар бўлди. Ажратилган вақт доирасида томонлар кўпгина халқаро муаммолар, икки томонлама муносабатлар хусусидаги ўз позицияларини мужассам ҳолда баён этдилар, шу жумладан Европа жараёни, маҳаллий можаролар каби долзарб масалаларни, жумладан Яқин шарқдаги вазиятни, бошқа муаммоларни тилга олдилар.

Музокараларнинг яхши муҳити ва амалий йўналиши Совет — Ирландия сиёсий мулоқотини яна ҳам юқорироқ даражага кўтаради, бу мулоқотда ишонч, ҳамжиҳатлик кўпроқ намоён бўлмоқда. Биз бундай ривожланишни маъқуллаймиз.

Бош Министр жаноблари тўғри айтганидек, бизда шундай мавзулар пайдо бўлдики, улар муҳокамани, фикрлашувларни давом эттиришни тақозо қилди. Зотан биз министрлардан бир группаси ана шу фикрлашувларни давом эттириш учун Москвага бориши тўғрисида аҳдлашиб олдик.

Москва ва Ирландиянинг сиёсий соатларини тўғрилаб олиш фойдали бўлди, деб ўйлайман.

Сўнгра М. С. Горбачев журналистларнинг саволларига жавоб қайтарди.

* * *

Шу куниёқ М. С. Горбачев ва унга ҳамроҳ бўлган кишилар Гаванага жўнаб кетишди. Уларни Ч. Хохи, Б. Ленихан, бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

* * *

ГАВАНА, 3 апрель. (ТАСС махсус мухбирлари). Куба Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Куба республикаси давлат кенгаши ва Министрлар Советининг раиси Фидель Кастро Руснинг таклифига биноан, Куба республикасига расмий дўстона сафар қилаётган КПСС Марказий Комитетининг Бош Секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. С. Горбачев 2 апрель куни Гаванага келди.

Хосе Марти номидаги аэропортда Совет раҳбари ва унинг рафиқасини самолёт зинапояси олдида Ф. Кастро, Куба Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари, республика давлат кенгаши ва Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари, революцион қуролли кучлар министри армия генерали Рауль Кастро, Куба Компартияси Марказий Комитети сиёсий Бюросининг аъзоси, Куба хотин-қизлари федерациясининг раиси Вильма Эспин кутиб олдилар.

М. С. Горбачевнинг сафарида КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг аъзоси, СССР Ташқи ишлар министри Э. А. Шеварднадзе, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари А. Н. Яковлев, СССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари В. М. Каменцев ҳамроҳлик қилмоқдалар.

Кутиб олиш маросимида Куба Компартияси Марказий Комитети сиёсий бюросининг аъзоси, республика давлат кенгаши ва министрлар совети раисининг ўринбосари Карлос Рафаэль Родригес, Куба Компартияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Куба республикасининг СССРдаги элчиси Хулио Камачо Агилера, Куба партия ва давлат раҳбариятининг аъзолари, бошқа расмий кишилар иштирок этдилар.

Кутиб олувчилар орасида СССРнинг Куба республикасидаги элчиси Ю. В. Петров бор эди.

Совет ва Куба раҳбарлари очиқ автомобилга тушадилар ҳамда мотоциклчиларнинг фахрий эскорти ҳамроҳлигида М. С. Горбачев қароргоҳига йўл оладилар, бу қароргоҳ Гавананинг хушманзара Кубанакан районида жойлашган.

Кортеж ўтиб борган бутун 30 километрли йўл бўйлаб пойтахтнинг юз минглаб аҳолиси Совет Иттифоқидан келган меҳмонни ва Ф. Кастрони қизғин табриклаб турди.

Қароргоҳга етиб келгандан кейин М. С. Горбачев ва Ф. Кастро визитни ёритаётган журналистлар билан биринчи суҳбатни ўтказдилар.

Пойтахтда чиқадиган газеталар кубаликлар шу визитни интизорлик билан кутганликларини ёзади, бу визит мамлакатларимиз ўртасидаги қардошларча муносабатларни ривожлантиришга янги омил бағишлаши лозим. СССР билан Куба халқлари ўртасидаги дўстлик Куба революцияси учун машаққатли йилларда бунёдга келган эди, ўшанда Америка империализми республикани иқтисодий қамал ҳалқаси билан қуршаб, унга тўғридан-тўғри қуролли агрессия билан таҳдид қилаётганди. Совет Иттифоқи революция душманларига қарши курашда қаттиқ туриб, анъанавий иқтисодий қарамликни бартараф этишда, ривожланиш учун ўз моддий-техника базасини яратишда ва социализм қурилишини авж олдириб юборишда кубаликларга ёрдам берди.

Ҳозирги кун СССР билан Куба олдига худди шундай мураккаб ва масъулиятли вазифалар қўймоқда. Халқаро майдонда содир бўлаётган ижобий ўзгаришлар, мамлакатларимиздаги ички жараёнлар Совет-Куба ҳамкорлигининг янги истиқболларини очмоқда. Айни шу боисдан Совет раҳбарининг визитига бу ерда ғоят муҳим аҳамият берилмоқда. Тинчлик ва қуролсизланиш, экология хавфсизлиги, икки томонлама ҳамкорлик ва иқтисодий ривожланиш масалалари — мана шу ва бошқа кўпгина муаммолар Совет-Куба музокаралари давомида муфассал муҳокама қилинади.

С. ГОРБУНОВ,
А. КАНИШЧЕВ,
С. СЕРЕДА,
В. ТАЛАНОВ.

● Воқеий ҳикоя

ЗИЁРАТ

Қабристонга отам қабрини зиёрат этишга бораётирман. Ўзимни гуноҳкор деб ҳис этаман. Ҳа, мен гуноҳ қилганман. Чунки бола-чақа ташвиши ва тирикчиликни баҳона қилиб, отам дафн этилган кундан бери эндигина бу ерга келмоқдаман. Гўёки у кишини касалхонага оғир аҳволда ётқизиб, мутлақо хабар олмай қўйгандайман. Отам келган-кетганларга термулиб, улар орасидан мени ахтариб, интизор бўлиб ётибдилар. Мен эса у кишининг ҳузурига бир йилдан сўнг келаётирман.

Қабристонда сокинлик ҳукмрон, марҳумлар мангу уйқуда. Бу тинчликни тераклар учидаги ошёнлари атрофида парвона бўлаётган зағчаларнинг чуғуригина бузади, холос. Уларнинг овози ҳам қулоғимга: «Фалончи, сени унутган ўғлинг келаётир», деб шовқин солаётгандек туюлади...

Отам қабри узра тиз чўкдим: бошим эгик, тилим ҳам, дилим ҳам сўзлашга журъат этмайди. Мендан олдин отам сўз «бошладилар»:

— «Бошингни кўтар, ўғлим! Тириклигимда қанча-қанча гуноҳларингдан ўтганман, бу сафар ҳам кечдим. Раҳмат, йўқлаб келибсан. Бугун менинг руҳимни бениҳоя шод этдинг».

Тилим ҳам, дилим ҳам сўзга кирди:

— Раҳмат, отажон! Меҳри дарё бузруквор.

Ғуборларим тарқагандай, бироз енгил тортиб, атрофга қарадиму яна хаёлга чўмдим.

«Ўғлим, кўзим тириклигида эсингни йиғиб ол, ҳадеб менга суянаверма, мустақил бўл. Ўзингга содиқ дўст орттир. Дўстсиз одам — қанотсиз қушга ўхшаб на уча олади, на қўна олади. Одамларга қўлингдан келганича яхшилик қил. Қилган яхшилигинг эвазига ҳеч нарса таъма қилма ва миннат этма. Шуни яхши билгинки, ҳақиқий дўст ўлганингда ҳам сени унутмайди ва мозорингда ҳам ёлғизлатиб қўймайди».

Хаёлимни орқа томондан келаётган оёқ товуши ўзига тортди. Қарасам, қўлларида гулдаста, кўкракларини Улуғ Ватан урушининг орден ва медаллари безаган икки нуроний қария отам қабри томон келишяпти. Улар гулдасталарни қабр устига қўйиб, сукут сақлаб бўлганларидан сўнг менга юзланиб:

— Ўғлим, марҳумнинг кими бўласиз? — деб сўрашди.

— Шундай, отам қабрини зиёрат қилиб келгандим, — дедиму уятдан ерга кириб кетгудек аҳволга тушдим.

— Бизлар ҳар ҳафта отангизнинг қабрини зиёрат этгани келамиз, — дейишди улар, — жангларда ҳам бирга бўлганмиз, унинг руҳини шод этишни унутманг, ўғлим!

Мана буларни ҳақиқий дўст деса бўлади. Икки қария оҳиста қадамлар билан қабристон айланиб кетишди. Уларга мен ҳам эргашдим. Бир қабр устига қўйилган ёдгорлик тошида қуйидаги сўзлар ёзилган эди:

«Ғар қайғурсам, юпатардинг
дилимни овлаб,
Нечун ўзинг ташлаб кетдинг
кўзимни ёшлаб!
Дўстингдан».

— Буни қара-я. Йўлдош, — деди отамнинг дўстларидан бири иккинчисига, — ёдгорлик қўйган одам номини ҳам ёзмай «дўстингдан» деб қўя қолибди. Яхши одам экан, миннат бўлмасин деб марҳумдан андиша қилган-да...

Яна қабристон айлана бошладик. Шу пайтгача ҳеч нарсага ақлим етмай кўча чангитиб юрганимни пайқадим. Кўзим тўла ёш билан отам қабрига бордим-да, унсиз пичирладим:

«Отажон, мени кечиринг! Сўзларингиз маъносига энди тушундим. Ўлганда ҳам унутмайдиган дўстларни ўз кўзим билан кўрдим. Бу сокин қабристон зиёрати менинг кўзимни очди».

Ш. ДЎСТМАТОВ.

● ЯНГИ ГАЗЕТАЛАР

«БЕКОБОД ИШЧИСИ»— БЕКОБОД ИШЧИЛАРИГА

БЕКОБОД. (Тошкент области), 1 апрель. (ЎзТАГ мухбири). «Бекобод ишчиси» газетасининг биринчи сони бугун ўқувчилар қўлига тегди. Қора металлургия, энергетиклар, қурилиш индустриясининг маркази бўлган бу саноат шаҳри 40 йилга яқин вақтдан бери ўзининг оммавий ахборот органига эга эмасди.

Ўзбекистондаги кўпгина газеталар сингари у ҳам икки тилда чиқарилади. Унинг ўзига хос хусусияти фақат шунда эмас. Газетанинг рус ва ўзбек тилларидаги сони ўзига хос «мустақилликка» эга: материалларнинг бир қисми таржима қилинган, бир қисми эса шаҳарда яшовчи турли кишилар гуруҳларининг эҳтиёжларига мувофиқ алоҳида-алоҳида ёзилган. Газетанинг рус тилидаги нусхасига унинг муҳаррири, ўзбек тилидаги нусхасига эса муҳаррир ўринбосари қўл қўяди. Янги газета шаҳар босмахонасида нашр этилмоқда.

— Дастлабки сонлар обуна бўлган кишиларга ва чакана савдога 9 мингга яқин нусхада тарқатилди,— деб маълум қилди муҳаррир Валентин Пан.— Ўзбек, рус, қрим татар ва тожик тилларида ҳам область, ҳам республика газеталарини ўқиётган 80 минг аҳолиси бўлган шаҳримиз учун бу яхши кўрсаткич, деб ҳисоблаймиз. Фурсатдан фойдаланиб, редакциядаги ўринлар асосан тўлганлигини, лекин яна иккиуч тажрибали журналистни таклиф қилишга тайёр эканлигимизни айтишни хоҳлардим. Адресимиз: Бекобод шаҳри, 11 микрорайон, 16-уй.

«БИЗ ВА БОЛАЛАР»

В. И. Ленин номидаги Совет болалар фонди Тошкент область бўлимининг нашри «БИЗ ВА БОЛАЛАР» газетасининг биринчи сони ўз ўқувчиларига етиб борди. Хайрия мақсадларини кўзда тутган, ўзбек ва рус тилларида чиқарилган бу нашрнинг тўнғич номерини тайёрлашда область болалар фонди масъул ходимлари, «Тошкент ҳақиқати», «Ташкентская правда» ҳамда Ўрта Чирчиқ район «Машъал» газеталари редакцияларининг журналистлари, шу район босмахонаси ишчи ва хизматчилари актив иштирок этдилар.

Ҳар ойда бир марта чиқадиган бу нашрнинг баҳоси 1 сўм. Уни сотишдан тушган маблағ фондга муносиб ҳисса бўлиб қўшилади.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

КИМ ТЕЗ ГАПИРАДИ!

✦ ЭНГ ТЕЗ гапирадиган халқ французлар экан. Қилинган ҳисоблар шуни кўрсатди. Одатда улар бир минутда ўрта ҳисоб билан 350 та бўғинли сўзларни қалаштириб ташлашар экан. Японлар улардан кейин туради. Улар ҳар минутда 310 бўғинли сўз айтишади. Немислар бир минутда айтадиган сўзлари бўғини 250 тани ташкил этади. Суҳбат вақтидаги турли имо-ишоралар қилишда французлар ҳам мексикаликларга етолмайдилар. Инглиз психологи Майкл Арчилнинг аниқлашича, бир соат давом этадиган суҳбат давомида французлар 120 та имо-ишора қилади. Мексикаликларники эса 180 тагача етар экан. Итальянларда 80 тага боради. «Ўртамиёна» фин бир соатлик суҳбатда... бир марта имо-ишора қилиши ҳам аниқланди.

НУСХАСИ БОРЛИГИНИ БИЛМАГАН-ДА...

● ШВЕЦИЯ йўл полицияси ходими одатдагидек қўлида радар билан йўл четида туриб, иш бошлади. Ҳадемай бурилишдан тезликни белгилангандан анча ошириб юборган автомашина пайдо бўлди. Италиялик ҳайдовчи билан полициячи ади-бади айтишиб, анчагина ғижиллашиб олишди. Айбини тан олгиси келмаган ҳайдовчи полициячининг қўлидаги радардан хатосини англатиб, осилиб турган қоғозни юлиб олди-да, худди саргузашт фильмларидагидек бир зумда оғзига солди-ю, ютиб юборди. Тамом, энди ошкор қилувчи ҳужжат йўқ...

Лекин, бу қалтис қадам уни жаримадан сақлаб қололмади. Бояқиш ҳайдовчи радарнинг ёзуви икки нусхада бўлишини билмаган-да.

ЭГИЗАКЛАР ҚАЕРДА ТУҒИЛАДИ!

Ҳар бир нигериялик Игбо-Орада яшовчи аёлларда, деб жавоб беради. Ҳақиқатдан ҳам аҳолиси сони бор-йўғи 50 мингдан сал ортиқроқ бўлган бу шаҳарда ҳар йили ўртача 50 тага яқин икки ва учтали эгизаклар туғилади.

Бу ғаройиб ҳодиса тадқиқ қилиб кўрилмаган. Бироқ эгизакларнинг туғилиши маҳаллий аҳолининг овқатланиши билан боғлиқ деган тахмин айтилади. Мамлакатнинг энг кўп сонли қабилаларидан бири — йўруба қабиласига мансуб бўлган ва Игбо-Ора шаҳрида яшовчилар бу фактни «оддий» қилиб изоҳлайдилар. Ривоятларга қараганда шаҳарга асос солган отахонларнинг эгизак фарзандлари бўлган. Шундан бери ҳар бир оила ўз авлод-аждодларига анъанавий тақлид қилишга интилади.

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА
• МАМЛАКАТЛАР • ОДАМЛАР • ВОҚЕАЛАР •

МАХСУС ВАКИЛ ВИНДХУККА КЕЛДИ

ВИНДХУК. (ТАСС). БМТ Хавфсизлик Кенгашининг Намибияга мустақиллик берилишини назарда тутувчи 435-резолюциясининг бажарилишини назорат қилиш учун бу ерга БМТ Бош секретарининг махсус вакили Мартти Ахтисаари келди. У ўтиш даврида Намибияга ёрдам бериш учун тузилган БМТ группаси (ЮНТАГ) га раҳбарлик қилмоқда.

М. Ахтисаари аэропортда журналистлар ҳузурида гапириб, ҳозир Намибия халқи янги давр бўсағасида турибди, деб таъкидлади. Ноябрь ойида бўладиган эркин ва адолатли сайловда бўлажак мустақил республика конституциясини ишлаб чиқиш учун таъсис мажлиси депутатлари сайланади, деди у.

АФҒОНИСТОН—ПОКИСТОН ЧЕГАРАСИДАГИ КУЗАТУВЧИЛАР ТЎҒРИСИДА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). БМТ Бош секретари Хавьер Перес де Куэльяр Афғонистоннинг илтимосига биноан Афғонистон билан Покистон ўртасидаги чегара районида БМТ кузатувчиларининг қўшимча доимий постларини тузиш хусусида ана шу мамлакатлар ўртасида маслаҳатлашувлар ўтказмоқда. Х. Перес де Куэльярнинг расмий вакили шуни маълум қилди.

«Бош секретарь постларни тузиш тўғрисидаги масалани мустақил ҳал эта олади, аммо бунинг учун унга томонларнинг ҳамкорлиги зарур», — деди ўша вакил.

ПАРАГВАЙДАГИ РЕЖИМ ЎЗГАРГАН ЭМАС

КАРАКАС. (ТАСС). Парагвайдаги давлат тўнтариши натижасида диктатор Стресснер қулаган бўлса ҳам режимнинг моҳияти ўзгармади. Давлатнинг янги бошлиғи — генерал Андрес Родригесни олдинги диктатуранинг анъанавий таянчи бўлган ўша доиралар қўллаб-қувватламоқда. Парагвай революцион кучларининг қувғиндаги раҳбарларидан бири, бу ерда нашр этилаётган «Коэйю» журналининг директори Хоэль Атилио Касаль журналистлар билан суҳбатда шу ҳақда гапирди.

КОМПЬЮТЕР МАРКАЗИ ҚУРИЛИШИ ТЎҒРИСИДА БИТИМ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). АҚШ стратегик мудофаа ташаббусини амалга оширувчи ташкилоти билан Исроил мудофаа министрлиги ракетадан мудофаа тактик системасининг ҳаракатларини моделлаштириш мақсадида компьютер марказини тузиш тўғрисидаги битимни имзолади. Бу марказ ракета қуроли қўлланилишини ҳисобга олиб, махсус Яқин Шарқ ҳарбий ҳаракатлар майдонида жанговар шароитларни тақлидан вужудга келтириш ҳамда ракетадан мудофаа системаларини бошқаришни пишиқтириш учун мўлжалланган.

Объектни барпо этишга 30 ой вақт кетади.

Беш йил мобайнида марказни қуриш ва эксплуатация қилиш қиймати камида 35 миллион долларга тушиши кутилмоқда. Битимда ана шу лойиҳани амалга оширишда АҚШ харажатларнинг 72 процентини, Исроил эса 28 процентини қоплайди, деб писанда қилиб қўйилган.

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

● ПАНАМА. АҚШ ҳарбий ҳаво кучларининг учта ҳарбий вертолёти Панаманинг ҳаво чегарасини бузиб ўтди ва узоқ вақт давомида республика миллий мудофаа кучларининг қисмлари жойлашган ерлар устида пастлаб учди. Панама миллий мудофаа кучларининг раҳбари АҚШнинг республика территориясида жойлаштирилган қўшинлари қўмондонлигига норозилик нотаси юборди. Нотада Америка ҳарбийларининг бундай хатти-ҳаракатлари халқаро нормаларни ҳамда Панама канали тўғрисида 1977 йилда тузилган шартнома қоидаларини қўпол равишда бузиш эканлиги таъкидланади.

● ВАШИНГТОН. Давлат департаменти жума куни бу ерда АҚШ давлат секретари Бейкернинг баёнотини тарқатди. Баёнот Намибияга мустақиллик бериш билан тугалланиши лозим бўлган ўтиш жараёни бошланишига бағишланган. АҚШ ташқи сиёсат маҳкамасининг бошлиғи бевосита дахлдор барча томонлар яхши ният ва қийин йўлни танлашга тайёр эканликларини билдирмаганларида Намибиядаги вазиятни нормаллаштиришга эришиб бўлмас эди, деб таъкидлади.

● АДДИС-АБЕБА. Эфиопия пойтахтида революцион Эфиопия хотин-қизлари уюшмаси марказий кенгашининг 13-сессияси очилди. Сессия давомида ана шу ташкилотнинг ўтган олти ойдаги ишларига якун ясалади, унинг ташқи алоқалари муҳокама қилинади, келгуси ярим йил учун ҳаракат плани ишлаб чиқилади.

● НЬЮ-ЙОРК. Ўтган йили АҚШда 1200 нафардан кўпроқ бола ўлдирилган. Бу эса аввалги йилга нисбатан беш процент кўп. Ўтган йили ҳаммаси бўлиб катта ёшдаги кишилар ёш америкаликларга нисбатан зўравонлик қилган 2,2 миллиондан кўпроқ ҳодиса рўйхатга олинган. Болаларга нисбатан зўравонликнинг олдини олиш миллий комитетининг Чикагода эълон қилинган йиллик докладида шу ҳақда хабар берилади.

● НЬЮ-ЙОРК. Лос-Анжелесдан 60 километр наридаги Ньюпорт-Бич районида теннис майдонига кичик самолётнинг қулаб тушиши натижасида беш киши ҳалок бўлди. Бахтли тасодиф туфайли теннис майдончасидаги барча ўйинчилар ўз вақтида қочиб қолишди: «Пайпер аэростар» икки моторли самолётдаги бешта пассажир ҳалок бўлди.

(ТАСС, 1 апрель).

СОВҒА ТОПШИРИЛДИ

● ЛУАНДА. Луандада Осиё ва Африка мамлакатлари билан бирдамлик Совет комитетининг совғасини Анголанинг халқлар билан дўстлик ва бирдамлик уюшмасига топшириш маросими бўлди. Кийим-кечак, мактаб-ёзув анжомлари, спорт буюмлари Мошико вилоятидаги болалар уйлари ва мактаблар учун аталган.

(ТАСС).

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КИНОФИЛЬМЛАР прокати идораси
область санитария маорифи уйи билан ҳамкорликда
ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ ШАҲАРЛАРИ ВА РАЙОНЛАРИДА
ХАЛҚАРО САЛОМАТЛИК КУНИГА (7 апрель) БАҒИШЛАБ
ТЕМАТИК ФИЛЬМЛАР НАМОЙИШИНИ ЎТКАЗАДИ

Ғазалкент шаҳри, «БЎСТОН» кинотеатрида — **Тун жуда қоронғи эди...; Баиров — болалар хирурги.**

Бекобод шаҳри, «ЎЗБЕКИСТОН» кинотеатрида — **Умумғамхўрлик; Здоровье—81.**

Янгиобод шаҳри, «РАДУГА» кинотеатрида — **Юрак ва қон томирлари иши; Ҳаракат — бу ҳаёт.**

Ангрен шаҳри, «АНГРЕН» кинотеатрида — **Қон бериш — ҳаётни сақлаб қолишдир; Леонардо учун бошпана.**

Зафар посёлкаси, «НОДИРА» кинотеатрида — **Бир мижознинг нигоҳида; Энг муҳими — бу меҳнаткашлар саломатлиги.**

Қибрай посёлкаси, «СОЮЗ» кинотеатрида — **Диққат! — юрак; Саломатлик — ҳаракатда.**

Олмалиқ шаҳри, «КОСМОС» кинотеатрида — **Сув; Ўз саломатлигингиз ўз қўлингизда.**

Нариманов шаҳри «БОКУ» кинотеатрида — **Ўгай она, Саломатлик ва фойдали меҳнат.**

Янгийўл шаҳри, «ПОБЕДА» кинотеатрида — **Мўмиё— афсона ва ҳақиқат, Микрохирургия.**

Чирчиқ шаҳри, «НАВОИЙ» кинотеатрида — **Чекишни қандай ташласа бўлади; Калория ва ёш.**

Ўзбекистон ССР Савдо министрлигининг
РЕСПУБЛИКА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
1989 йилга
ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Ўзбекистон ССР Савдо министрлигининг Республика ҳунар-техника билим юрти савдо соҳалари бўйича қуйидаги мутахассисларни тайёрлайди:

Барча профилдаги озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат (саноат) **товарлари бўйича юқори малакали контролёр-кассир ва сотувчилар.**

Бу группаларга 25 ёшгача бўлган, ўрта маълумотлилар кириш имтиҳонларисиз қабул қилинади. Ўқиш муддати— 8,5 ой.

Шунингдек озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат (саноат) **товарлари бўйича кичик сотувчилар тайёрлайдиган группаларга тугалланмаган ўрта** (8, 9) **маълумотли 25 ёшгача бўлганлар ҳам кириш имтиҳонларисиз қабул қилинадилар. Ўқиш муддати — 1 йил.**

ЎҚИШГА ЎЗБЕКИСТОН ШАҲАРЛАРИДА ЯШОВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

ЎҚИШ ДАВРИ МЕҲНАТ СТАЖИГА КИРАДИ.

Бошқа шаҳардан келганлар ётоқхона билан таъминланадилар.

Ўқиш рус ва ўзбек тилларида олиб борилади.

Ҳамма фанлардан аъло баҳоларга эга бўлган ва битириш имтиҳонларини муваффақиятли топширган ўқувчилар педсовет қарорига кўра ўқишни битириб бўлгач олий ўқув юртига киришда имтиёзга эга бўладилар.

Ўқувчиларнинг ишлаб чиқариш практикаси Тошкент шаҳрининг Бош Универсал магазинида ва Универсамда олиб борилади.

Ўқишга кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: директор номига ариза, маълумоти тўғрисидаги ҳужжат (асли), турар жойидан справка, таржимаи ҳоли. 086/У формадаги медицина справкаси, 3х4 см. катталикдаги 6 та фотосурат, характеристика, шаҳар ва область савдо бошқармасининг йўлланмаси.

Ўқишга қабул қилинган ўқувчиларга ҳар ойда 32 сўм стипендия берилади.

Ота-онасиз ва етим қолган ўқувчиларга, ҳамда Улуғ Ватан уруши I ва II группа инвалиди фарзандларига ҳар ойда 41 сўм стипендия тўланади.

Республика ҳунар-техника билим юртининг адреси: 700173, Тошкент шаҳри, Акмал Икромов райони, Бобур кўчаси, 3-уй (13, 70-автобусларнинг «Тез ёрдам медицина клиникаси»; 4, 9-трамвайларнинг «Чўпон-ота» бекатлари). Телефонлар: 75-35-86, 75-35-92.

КПСС XXVI съезди номидаги Олмалиқ химия заводининг
МЕҲНАТ КОЛЛЕКТИВИ СОВЕТИ
конкурс асосида завод директори лавозимига
САЙЛОВ ЎТКАЗАДИ

Конкурсда 50 ёшгача бўлган, олий маълумотли ва минерал ўғитлар ишлаб чиқариш ва химия саноати корхоналарида раҳбарлик лавозимларида камида 5 йил ишлаган кишилар қатнаша оладилар.

Конкурсда қатнашиш учун ҳужжатлар завод конкурс комиссиясига 1989 йил 14 апрелгача топширилиши зарур.

Адрес: 702419, Олмалиқ шаҳри.

ХАЛҚ ТАСВИРИЙ САНЪАТИ ҲАВАСКОРЛАРИ УЧУН

1989 йил 15 апрелдан бошлаб
шанба ва якшанба кунлари соат 11.00 да

Ўзбекистон Рассомлар союзининг кўргазмалар зали галереясида ҳаваскор-рассомлар ва халқ амалий санъати усталарининг ишлари

САВДО-КЎРГАЗМАСИ ЎТКАЗИЛАДИ

Узсовпроф.
Ўзбекистон Рассомлар союзи.
(Ленин проспекти, 40-уй)

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 337916; 325748; масъул котиб — 334808, 325353, масъул котиб ўринбосарлари — 32 5750; БЎЛИМЛАР: идеология — 325778; агросаноат — 325647; саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий советлар ҳаёти — 325733; социал масалалар — 325556; маданият — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик — 325645; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; жамоатчи совет қабулхонаси — 334048, 325354; эълонлар бўлими — 325727.

Р—11671. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Б.—157. Индекс: 64684. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12